

Nr 115

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändrad lydelse av 68 § uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272) m. m.; given Stockholms slott den 25 mars 1966.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) förordning om ändrad lydelse av 68 § uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272);
- 2) förordning angående ändrad lydelse av 60 § förordningen den 1 december 1959 (nr 507) om allmän varuskatt.

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås vissa regler om överlåtelse och utmätning av fordran på överskjutande preliminär skatt enligt uppbördsförordningen. Reglerna innebär förbud mot överlåtelse av sådan fordran samt vissa begränsningar av rätten att erhålla utmätning därav. Som villkor för utmätning föreslås att kreditkort som avser den skattskyldige kommit utmätningsmannen till handa. Vidare skall utmätning i enskilt mål få äga rum endast om ansökningen inkommit senast den 1 september och om vad som kan utmätas täcker kostnaderna för förrättningen. Det föreslås att vid utmätning i enskilt mål som ej avser underhållsbidrag ett belopp om 300 kr. skall undantas från utmätning.

De föreslagna bestämmelserna, som betingas främst av hänsynen till arbetsbelastningen och arbetsrutinen hos de berörda myndigheterna, föreslås skola gälla även överskjutande preliminär varuskatt.

Bestämmelserna avses skola träda i kraft den 1 juli 1966.

Förslag
till
Förordning

om ändrad lydelse av 68 § uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272)

Härigenom förordnas, att i 68 § uppbördsförordningen den 5 juni 1953 skall införas ett nytt moment, betecknat 6 mom., av nedan angiven lydelse.

68 §.

6 m o m. Fordran på överskjutande preliminär skatt, som avses i 1 mom. första stycket, jämte ränta enligt 69 § 1 mom. må ej överlåtas särskilt, innan beloppet kan lyftas.

Utan hinder av vad som sägs i första stycket må utmätning av fordran som avses där äga rum, sedan kreditkort på slutlig skatt har kommit utmätningssmannen till handa. I enskilt mål må utmätning dock icke ske efter ansökan som gjorts senare än den 1 september under taxeringsåret.

Från utmätning i enskilt mål skall undantagas ett belopp om trehundra kronor utom i mål om vad enskild har att utgiva enligt lagen om socialhjälp eller barnavårdslagen eller på grund av underhållsskyldighet enligt giftermålsbalken, föräldrabalken eller annan lag.

Utmätning i enskilt mål må icke ske utan att åtgärden kan beräknas inbringa sökanden något utöver vad som fordras för att täcka kostnaderna för utmätningen.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1966.

Förslag

till

Förordning

**angående ändrad lydelse av 60 § förordningen den 1 december 1959 (nr 507)
om allmän varuskatt**

Härigenom förordnas, att 60 § 4 mom. förordningen den 1 december 1959 om allmän varuskatt skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

60 §.

4 m o m. Vid restitution av skatt enligt 1, 2 eller 3 mom. skall vad i 68 § 3 och 4 mom. uppbördsförordningen finnes stadgat i tillämpliga delar *lända till efterrättelse.*

4 m o m. Vid restitution av skatt enligt 1, 2 eller 3 mom. skall vad i 68 § 3, 4 och 6 mom. uppbördsförordningen finnes stadgat i tillämpliga delar *äga motsvarande tillämpning.*

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1966.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 25 mars 1966.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, KLING, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *överlåtelse och utmätning av fordran på överskjutande preliminär skatt* samt anför.

Inledning

Med skrivelse den 23 februari 1965 överlämnade lagberedningen till mig en *promemoria angående överlåtelse och utmätning av fordran på överskjutande preliminär skatt*, vilken beredningen upprättat i samverkan med experter på området. I skrivelsen anför beredningen att den under sitt arbete på reformering av utsökningslagstiftningen har uppmärksammat vissa särskilda spörsmål rörande överlåtelse och utmätning av fordran på överskjutande preliminär skatt. Särskilt utmätning av sådan fordran har blivit allt vanligare och vållat de lokala skattemyndigheterna och utmätningsmännen svårigheter. Beredningen har underställt uppborädsutredningen nämnda spörsmål och det har därvid funnits angeläget att lösa dem. Med anledning därav har promemorian upprättats.

I promemorian föreslås att bestämmelser om förbud mot överlåtelse av fordran på överskjutande preliminär skatt och viss begränsning av möjligheten att utmäta sådan fordran införs i en ny paragraf, 69 a §, i uppborädsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272) (UF). Till följd härav har beredningen även utarbetat förslag till ändrad lydelse av 45 § 1 mom. uppboräds-kungörelsen den 16 oktober 1953 (nr 628) (UK) och till kungörelse angående upphävande av 34 § kungörelsen den 27 november 1964 (nr 846) med vissa bestämmelser om handläggning hos utmätningsman. Författningsförslagen torde få fogas vid statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga*.

Över promemorian har, efter remiss, yttranden avgetts av Svea hovrätt, hovrätten över Skåne och Blekinge, kammarrätten, riksrevisionsverket, centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden (CFU), kommerskollegium, exekutionsväsendets organisationsnämnd, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Malmöhus, Göteborgs och Bohus samt Gävleborgs län, uppborädsdirektören i Stockholm, kronokamreraren i Göteborg, Sveriges advokatsamfund, Landsorganisationen i Sverige (LO), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Svenska arbetsgivareföreningen (SAF), Föreningen Sveriges härads hövdingar, Föreningen Sveriges stadsdomare, Föreningen Sveriges kronokamrerare, Föreningen Sveriges rättshjälpsjurister, Sveriges härads skrivarförening och Tjänstemannaföreningen vid Kronofogdemyndigheten.

Exekutionsväsendets organisationsnämnd har bifogat yttranden från ett antal kronofogdemyndigheter och kommerskollegium har till sitt svar fogat yttranden från några handelskamrar.

Flertalet remissinstanser har i huvudsak tillstyrkt de bestämmelser som föreslagits i promemorian. Några instanser har däremot på väsentliga punkter avstyrkt förslaget och andra föreslår bestämmelser på ifrågavarande område av principiellt annat innehåll än det som beredningen förordat.

Nuvarande förfarande m. m.

Ärligen sker en avräkning mellan preliminär skatt som tillgodoförts skattskyldig för föregående år (inkomståret) och den slutliga skatt som debiterats på grund av taxeringen det år då avräkningen sker (taxeringsåret). Enligt 68 § 1 mom. UF skall länsstyrelsen i det län där skatten debiterats ombesörja att det överskjutande beloppet återbetalas till den skattskyldige utan kostnad för denne. Belopp under 5 kr. restitueras dock inte. Avräkningen görs i debiteringslängden (7 § 2 mom. UK) och framgår av den debetsedel på slutlig skatt som tillställs den skattskyldige senast den 15 december taxeringsåret. Överskjutande preliminär skatt översänds i regel till den skattskyldige med återbetalningskort som fogas vid debetsedeln på slutlig skatt. På sådan skatt utgår under vissa villkor även ränta med 5 % (69 § 1 mom. UF).

Skattskyldig för vilken skatt blivit restförd eller som har att erlægga tillkommande skatt, avseende den preliminära skatten, äger inte utfå mer av den överskjutande skatten än vad som överstiger hans skatteskuld jämte restavgift. Det innehållna beloppet gottskrivs den skattskyldige som betalning av den obetalda skatten (68 § 4 mom. UF). Överskjutande preliminär skatt kan på detta sätt tas i anspråk för skatter och avgifter som anges i 1 § UF och dessutom sjömansskatt i vissa fall (68 § 5 mom. UF) jämte rest-

avgift. Denna avräkning kan ses som ett slags kvittningsförfarande. Förfarandet går till på det sättet, att lokal skattemyndighet till vederbörande kronofogdemyndighet sänder kreditkortet för sådana skattskyldiga för vilka den tillgodoräknade preliminära skatten överstiger den slutliga skatten. Om skattskyldig som anges på sådant kreditkort har restförd skatt, skall kronofogdemyndigheten anteckna detta förhållande på kreditkortet. Myndigheten upprättar förteckning i tre exemplar över kreditkort på vilka obetald skatt antecknats och återställer därefter kreditkortet jämte två exemplar av förteckningen till den lokala skattemyndigheten (45 § 1 mom. UK). Skattemyndigheten makulerar det vid debetsedeln fogade återbetalningskortet om den skattskyldige inte äger utfå någon del av det överskjutande beloppet, resp. gör anteckning på återbetalningskortet om det belopp som skall utbetalas i stället för det belopp som kortet upptar (44 § 2 mom. UK). Förfarandet i Stockholm avviker i viss mån från det nu angivna.

Ett mycket stort antal kreditkort översänds årligen till utmättningsman för kvittning mellan överskjutande preliminär skatt och obetald skatt. Avräkningen mellan preliminär och slutlig skatt brukar nämligen för mer än hälften av de skattskyldiga visa ett saldo dem till godo.

Som framgår av det anförda skall enligt UF den del av överskjutande preliminär skatt som inte innehålls genom kvittning utbetalas till den skattskyldige. Denna regel modifieras emellertid i praktiken därigenom att fordran på överskjutande preliminär skatt anses kunna överlätas och utmätas även innan debetsedeln översänts till den skattskyldige. Har överlåtelsehandling översänts till den lokala skattemyndigheten eller länsstyrelsen eller har utmätning skett av hela den överskjutande skatten, makulerar skattemyndigheten återbetalningskortet. Utbetalning av det överlättna eller utmätta beloppet sker genom länsstyrelsens försorg. Statens förenämnda kvittningsanspråk går före både överlåtelse och utmätning. Överlåtelse som åtföljts av underrättelse till staten är däremot hinder för utmätning, liksom utmätning innan meddelande om överlåtelse inkommit till vederbörande myndighet gör överlåtelsen utan verkan.

Överlåtelse av överskjutande preliminär skatt är ej särskilt vanlig. Antalet kända överlåtelser år 1964 utgjorde i Stockholm 14 (år 1963 ca 300), i Göteborg 52 och i Malmö 88. Utmätning av fordran på överskjutande preliminär skatt är däremot mycket vanlig, särskilt i s. k. allmänna mål, dvs. utsköningsmål rörande skatter, böter eller andra »på indrivning beroende medel». Även i enskilda mål — som avser uttagande av underhållsbidrag och andra privaträttsliga fordringar — förekommer ofta utmätning av överskjutande preliminär skatt och mängden ansökningar om sådan utmätning har stigit år från år. Antalet sådana ansökningar resp. genomförda utmätningar av fordran på överskjutande preliminär skatt i de tre största städerna år 1964 framgår av följande tabell.

	Ansökningar i enskilda mål	Utmätningar i enskilda mål	Utmätningar i allmänna mål
Stockholm	ca 6 000	ca 2 000	6 669
Göteborg	4 516	1 340	4 400
Malmö	2 135	835	1 710

Ansökningarna i enskilda mål har som synes varit avsevärt flera än genomförda utmätningar i sådana mål. Detta sammanhänger med att borge-närerna ej på förhand kan få direkt upplysning om, huruvida gäldenär har att emotse skatteåterbäring eller ej. Det är nämligen numera fastslaget, att uppgifterna i debiteringslängd inte kan anses vara tillgängliga för envar efter det debiteringsarbetet påbörjats hos den lokala skattemyndigheten och till dess längden färdigställts (se regeringsrättens årsbok 1963 s. 132).

Utmätningarna brukar koncentreras till den tid på året när kreditkorten ligger hos utmätningssmannen för anteckning om restförd skatt. Innan kreditkorten anlant dit brukar utmätning knappast förekomma, ehuru något principiellt hinder mot utmätning på detta stadium inte föreligger. Å andra sidan är det inte ovanligt, att utmätning genomförs först efter det att korten återställts till lokal skattemyndighet. Utmätningssmannen brukar då försöka få tillbaka kreditkortet för att använda det förenklade utmätningssförfarande som är föreskrivet för fall då kreditkortet är tillgängligt för förrättningsmannen. Förenklingen består däri, att om förrättningsmannen har gjort anteckning på kreditkortet om utmätning av fordran på överskjutande preliminär skatt statsverket skall anses ha fått del av utgivningsförbud enligt 75 § 2 mom. utsökningslagen (UL) på grund av en bestämmelse i 34 § kungörelsen den 27 november 1964 (nr 846) med vissa bestämmelser om handläggning hos utmätningssman. Om lokal skattemyndighet inte anser sig kunna tillmötesgå framställning om att översända kreditkortet, kan utmätning ändå ske. Utmätningssmannen delger då länsstyrelsen (eller lokal skattemyndighet) utmätningssprotokollet med däri tecknat betalningsförbud i enlighet med denuntiationsregeln i 75 § 2 mom. UL. I detta lagrum föreskrivs bl. a. att utmätningssmannen vid utmätning av fordran som grundas på handling, vars företeende ej utgör villkor för fordringens utkrävande, skall i protokollet teckna förbud för den, från vilken fordringen skall utgå, att betala till annan än utmätningssmannen samt tillställa protokollet den som förbudet skall meddelas. Antalet fall där utmätning skett genom förbudsdelgivning på nu angivet sätt utgjorde år 1964 i Stockholm 190, i Göteborg ca 1 800 och i Malmö 2. Ett stort antal av dessa »utmätningar» i Göteborg har beslutats utan att utmätningssmannen visste, huruvida gäldenären hade skatteåterbäring att vänta eller ej. I åtskilliga fall gav åtgärden ej något resultat.

Lagberedningen

Allmänna synpunkter

Lagberedningen anser det vara tydligt, att överlåtelse av överskjutande preliminär skatt knappast har någon beaktansvärd funktion för omsättningen. De överlåtelse som förekommit har haft en speciell karaktär och har oftast utgjort ett slags pantsättning till förmån för viss borgenär. Enligt beredningen sker överlåtelse vanligen på initiativ av borgenär som vill skaffa sig ett försteg framför eventuella utmätningssökande. Skentransaktioner torde också ha förekommit i någon utsträckning. Beredningen uttalar, att överlåtelse av skatteåterbäring uppenbarligen ej passar in i den noga reglerade ordning, enligt vilken den skattskyldiges eventuella fordran på överskjutande preliminär skatt bestäms och utbetalning skall ske. Med hänsyn till dessa fordringars karaktär och nyssnämnda reglering kan det enligt beredningen ifrågasättas, om det allmänna överhuvud skall anses pliktigt att beakta de meddelanden om överlåtelse som inkommer. Så sker emellertid f. n. De överlåtelse som förekommer medför emellertid olägenheter för de lokala skattemyndigheterna, uttalar beredningen. Det är betungande för dessa myndigheter att behöva föra anteckningar om att överlåtelse skett och att beakta överlåtelsen när utbetalning blir aktuell. Om överlåtelse skulle bli vanligare än hittills varit fallet, kan det enligt beredningens mening befaras att avsevärda praktiska olägenheter skulle uppkomma. Det synes därför beredningen önskvärt att en bättre ordning åstadkommes.

I fråga om olägenheterna av nuvarande förfarande vid utmätning i överskjutande preliminär skatt framhåller lagberedningen, att koncentrationen av en stor mängd utmätningssak till en begränsad tid, när restlängder skall gås igenom för anteckning om ogulden skatt och även andra göromål utföras, medför särskilda svårigheter för utmätningssakmännen och deras biträden. Arbetstekniska skäl nödgas utmätningssakmännen att under denna tid lägga åt sidan saköreslängder och andra framställningar om indrivning som inkommit på ett sent stadium. I enskilda sak har motsvarande rationalisering inte ansetts möjlig. Även sent inkomna ansökningar brukar beaktas. Om kreditkortet för gäldenären i fråga redan har återställts till lokal skattemyndighet, begärs det sålunda tillbaka eller också genomförs utmätning med förbudsdelgivning i vanlig ordning. Detta förfarande är enligt sakens natur tyngande för utmätningssakmännen.

Beredningen uttalar att även för de lokala skattemyndigheterna har utmätningssakerna medfört svårigheter. Särskilt besvärande är det för dem att behöva extra tillställa utmätningssakmännen vissa kreditkort, sedan korten redan en gång granskats, och att nödgas beakta utmätningssak som därefter

skett. Vid övergång till automatisk databehandling (ADB) inom uppbördsväsendet blir svårigheterna med en sådan ordning uppenbarligen ännu större.

Under beredningens överläggningar med bl. a. representanter för uppbördsväsendet har satts i fråga, huruvida utmätning av återgående preliminär skatt överhuvud bör få äga rum. Härvid har anförts, att det med nuvarande utformning av skattesystemet inte kan undgås att bristande överensstämmelse i många fall uppstår mellan den preliminärt uppburna och den slutliga skattens belopp. För att om möjligt förebygga att kvarstående skatt uppkommer har tabellerna för preliminär A-skatt nämligen utformats så, att uttaget normalt skall föranleda ett mindre överskott den skattskyldige till godo. Resultatet blir att skattskyldiga som erlagt preliminär A-skatt ofta får skatt åter. Det är däremot mera ovanligt att B-skattebetalare — vilka har att själva inbetala sin skatt efter verkställd debitering — får fordran på överskjutande skatt. Det kunde göras gällande, att borgenärerna inte borde få tillgodogöra sig en tillgång som uppkommit genom ofullkomlighet i uppbördsförfarandet. Mot utmätning av överskjutande preliminär skatt har vidare invänts, att skatten i regel härrör från avdrag på lön och, eftersom utmätning enligt gällande lag inte får ske av lön som ännu ej förfallit till betalning, borde utmätning ej heller tillåtas i återgående skatt.

Beredningen anser för sin del det inte tillräckligt grundat att med hänsyn till de gjorda invändningarna föreslå en principiellt ändrad ståndpunkt till möjligheten att utmäta ifrågavarande tillgodohavanden. Beredningen åberopar härför att de såsom preliminär skatt avdragna lönebeloppen har intjänats långt innan utbetalningen av den återgående skatten blir aktuell (normalt minst elva månader) och att de rättsligt sett inte längre utgör lönefordringar och knappast heller uppfattas som sådana. Vidare erinrar beredningen om att vanlig lön enligt gällande lag kan angripas genom införsel redan innan den förfallit och hänvisar i övrigt till sitt betänkande »Ut-sökningsrätt III» (SOU 1964:57), som innehåller förslag till bestämmelser om utmätning i lön.

Enligt beredningens mening är utmätning av överskjutande preliminär skatt i och för sig en rationell och enkel form för exekution. Den är inte förenad med någon realisationsförlust, eftersom försäljning ej kommer i fråga, och kan även i övrigt vara att föredra från gäldenärens synpunkt framför exekution i annan egendom. Beredningen har övervägt, huruvida man i fråga om möjligheten att vinna utmätning i överskjutande skatt innan den är tillgänglig för lyftning kunde lämpligen skilja mellan införselberättigade fordringar och andra, men anser sig ej kunna förorda en sådan speciell ordning. Detta övervägande har närmast avsett de fall då gäldenären, såsom vanligen är förhållandet, är fysisk person. Beredningen påpekar, att om utmätningsmöjligheten starkt begränsas under tiden till dess

skatteåterbäringen får lyftas fråga uppkommer om det även därefter bör gälla några särskilda regler om hithörande tillgodohavanden till skillnad från postanvisningar o. d.

Beredningen utgår från att utmätning av överskjutande preliminär skatt i princip bör få äga rum liksom f. n. Vissa särskilda regler bör dock meddelas om förfarandet för att i allt väsentligt undanröja nuvarande olägenheter för myndigheterna och lämna skatteåterbäringen i fred när det bara är fråga om mindre belopp som skall gå åter.

Speciella frågor

Överlåtelse

Lagberedningen diskuterar införandet av en bestämmelse, att meddelande om skedd överlåtelse inte påverkar återbetalningsärendets gång, dvs. inte föranleder att beloppet utbetalas till annan än den skattskyldige och uttalar, att genom en sådan bestämmelse åtskilligt skulle vara vunnet från det allmännas synpunkt. Emellertid skulle därigenom lämnas öppet i vad mån en överlåtelse likväl blir gällande, vilket kan vålla olägenheter. Enligt beredningens mening skulle en klarare och säkrare lösning nås om förbud införs mot att överlåtelse sker innan beloppet kan lyftas. Beredningen anser att några betänkligheter knappast kan anföras häremot. Det är nämligen i allmänhet först när återbetalningskortet kommit den skattskyldige tillhanda som det blir klart för honom, om han har skatteåterbäring att fordra eller till vilket belopp den uppgår. När återbetalningskort har sänts ut, är den skattskyldige enligt den ifrågasatta regeln oförhindrad att överlåta sin rätt till det belopp som skall gå åter.

Beredningen uttalar, att det avsedda överlåtelseförbudet är motiverat endast beträffande s. k. singularfång, dvs. i detta fall endast om fordran på återbetalning av skatt särskilt överlåtes. Det bör alltså inte omfatta universalfång, såsom fusion, varigenom ett aktiebolag överlåter samtliga sina tillgångar till annat bolag, eller förvärv genom giftorätt eller arv.

Beredningen förordar på grund av det anförda en bestämmelse, att sådan fordran på överskjutande preliminär skatt, som avses i UF, inte får särskilt överlåtas innan beloppet kan lyftas. Bestämmelsen bör även gälla ränta. Beredningen anser det lämpligt att bestämmelsen införs i UF i det avsnitt som handlar om restitution av skatt och har utarbetat förslag till sådant tillägg till förordningen (se bilaga). Vissa frågor angående bestämmelsens karaktär, vilka utredningen diskuterat, kommer att beröras i det följande (s. 14).

Utmätning

Lagberedningen påpekar att om dess förslag till bestämmelse om överlåtelseförbud beträffande fordran på överskjutande preliminär skatt genomförs utan reservation detta skulle innebära hinder även mot utmätning av fordringen. Endast överlåtbar egendom kan nämligen bli föremål för utmätning (jfr 62 § UL). Sistnämnda regel är dock inte utan undantag (jfr Utsökningsrätt III s. 244), och beredningen anser inte något principiellt hinder föreligga mot att i förevarande fall göra avsteg från regeln.

I promemorian uttalas vidare att de lokala skattemyndigheterna ansett det önskvärt, att möjligheten att erhålla utmätning av överskjutande preliminär skatt såvitt möjligt inskränks till den begränsade tid på hösten när kreditkorten ligger hos utmättningsman för anteckning om eventuell restförd skatt. I varje fall bör det undvikas, att utmätning sker på ett så sent stadium att debetsedlar och återbetalningskort färdigställts för expediering. Även för utmättningsmännen anser beredningen det vara till fördel, om utmätning normalt inte behöver förekomma annat än medan kreditkorten är tillgängliga för anteckning om restförd skatt. I stort sett tillämpas en sådan ordning redan nu i allmänna mål. För att systemet skall kunna fungera i enskilda mål fordras, att ansökningarna om utmätning kommer in i så god tid att utmättningsmännen får möjlighet att förbereda förfarandet innan kreditkorten anländer.

Beredningen föreslår med hänsyn härtill, att den som vill erhålla utmätning av överskjutande preliminär skatt bör inkomma med sin ansökan senast viss dag, förslagsvis den 1 september med rätt för Kungl. Maj:t att bestämma annan dag. Ansökan som inkommer senare bör utmättningsmannen inte vara skyldig att beakta. Något hinder mot att uppta sena ansökningar bör dock inte införas. Beredningen anser det lämpligt att även sådana ansökningar beaktas i den mån arbetsförhållandena medger det.

För att man skall vinna den önskade koncentrationen av utmätningar av skatteåterbäring, föreslår beredningen att en viss exklusiv ordning skall gälla för detta slags utmätningar. Utmätning skall sålunda ske, när kreditkortet på slutlig skatt är tillgängligt för utmättningsmannen. Utmätningen skall vidare antecknas på kortet. Sådan anteckning bör, liksom f. n., få gälla som delgivning enligt 75 § 2 mom. UL. Genom stadgandet blir det klart, att utmätning inte kan ske innan kreditkorten anlänt från lokal skattemyndighet. Beredningen anser vidare, att utmätning normalt inte heller skall komma i fråga efter det att korten har återställts till skattemyndigheten. Endast om skattemyndigheten tillhandahåller utmättningsmannen den aktuella gäldenärens kort, skall utmätning kunna genomföras. Beredningen uttalar att utmättningsman regelmässigt bör undvika att hos lokal skattemyndighet göra framställning om att få disponera kreditkort på nytt. I undantagsfall kan dock sådan åtgärd vara motiverad. Huruvida

framställningen kan hörsammas beror på om arbetsläget hos skattemyndigheten medger, att kreditkortet utan större olägenhet kan uttas och tillställas utmätningsmannen. Uppbördsarbetets fortskridande mekanisering torde göra det allt svårare att visa tillmötesgående på denna punkt. Den av beredningen föreslagna formen för utmätning skall utesluta att utmätning verkställs genom vanlig förbudsdelgivning enligt 75 § 2 mom. UL, såsom nu i viss utsträckning sker sedan kreditkorten återställts.

För att de berörda myndigheternas arbetsbelastning under den korta tid då utmätning av hithörande fordringar får ske ytterligare skall lättas, föreslår beredningen att utmätningsman skall äga underlåta utmätning, när det belopp som kan tas i mät understiger förslagsvis 200 kr. Det uttalas i promemorian, att en sådan regel visserligen kan förefalla principiellt tveksam, men det tilläggs att man dock har skäl att mot varandra väga arbetet med utmätningsförfarandet och det resultat som vinnas därmed. Från denna synpunkt synes det beredningen försvarligt att mindre belopp lämnas därhän under den forcerade tid, när utmätningarna skall genomföras. Beträffande enskilda mål pekar beredningen på vad den uttalat om exekutionsavgifter (se s. 13).

Den föreslagna regeln förestavas av praktiska hänsyn och medför enligt beredningen att ingen del av restitutionsfordringen principiellt fritas från utmätning. När det finns särskilt motiverat, skall nämligen även mindre belopp än 200 kr. kunna tas i anspråk, och fordran som överstiger 200 kr. skall enligt förslaget i sin helhet vara föremål för utmätning. Om beloppet skulle ovillkorligt undantas från utmätning, uppkommer beträffande exekutionsavgifter ett tröskelproblem som berörs i det följande.

Lagberedningen anser det skäligt, att medel får undantas för gäldenärens och hans familjs behov när det är påkallat av försörjningssvårigheter. Enligt 65 § UL skall, om gäldenären saknar utväg till nödtorftigt uppehälle, från utmätning undantas förråd för en månad eller, om förråd ej finns, motsvarande belopp i pengar som gäldenären innehar eller äger inestående i bank eller annan penninginrättning (s. k. beneficium). Det har i rättspraxis ansetts, att fordran på överskjutande preliminär skatt inte kan undantas från utmätning med stöd av detta stadgande (NJA 1960 s. 407). Beredningen anser att man inte bör stanna vid denna ståndpunkt. Enligt beredningen bör det föreskrivas, att fordran på skatt skall behandlas som tillgodohavande hos bank, om gäldenären påkallar undantag från utmätning enligt vad i UL sägs. Innebörden härav är att utmätningsman skall på begäran undanta så stort belopp från utmätning som erfordras för gäldenärens och hans familjs uppehälle under en månad, när det är motiverat med hänsyn till gäldenärens situation i övrigt. Beredningen anser det ligga i sakens natur att det är gäldenärens behov vid den tidpunkt, när beloppet är tillgängligt för lyftning, som skall beaktas, och tillägger att denna bedömning måste bli i viss mån osäker men inte torde möta några större svå-

righeter i praktiken. Främst när gäldenären är sjuk eller arbetslös kan det bli aktuellt att iakttä beneficium.

Beredningen uttalar att svårigheter veterligen inte uppkommit vid förfarandet efter det att utmätning skett och antecknats på kreditkortet. Någon ändring av gällande bestämmelser torde inte vara erforderlig i detta hänseende. Om utmätningen gör lokal skattemyndighet anmälan till länsstyrelsen, som utanordnar beloppet till utmätningssmannen. En förutsättning härför är enligt beredningen, att den definitiva avräkningen ger vid handen att den skattskyldige har en motsvarande skatteåterbäring att fordra. Beredningen påpekar att försäljning av restitutionsfordringen inte skall komma i fråga.

I promemorian berörs slutligen tillämpningen av kungörelsen den 4 december 1964 (nr 861) om vissa avgifter i utsökningsmål m. m. Enligt denna kungörelse utgår i mål hos utmätningssman till staten bl. a. utsökningsavgift med 30 kr. eller, om egendom tagits i mät, 60 kr. Sådan avgift utgår dock inte i allmänna mål, i mål om uttagande av underhållsbidrag och i vissa andra fall. Utsökningsavgiften tas av det belopp som utmätningen inbringar. Förslår ej beloppet, skall avgiften betalas av sökanden.

Beredningen påpekar, att en borgenär som vill begära utmätning givetvis har intresse av att få veta, om någon skatteåterbäring är aktuell. Det har emellertid ansetts, att lokal skattemyndighet inte är skyldig att lämna uppgift ur debiteringslängden innan denna blivit färdigställd i samband med att debetsedlarna sänds ut (se s. 7). Borgenär kan dock möjligen på annan väg skaffa sig uppgift härom, ehuru det är förenat med besvär och kostnader. Det är tänkbart, att utsökningsavgiften driver fram ett sådant förfarande, vilket skulle förorsaka skattemyndigheterna nya mödor. Borgenär som vill få utmätning i den eventuella skatteåterbäringen — och annan utmätningssbar tillgång finns ofta inte — är i övrigt hänvisad till att begära utmätning på vinst och förlust.

Beredningen påpekar även, att avgiftens fördubbling när utmätning sker kan leda till egendomliga resultat i vissa fall. Om det för utmätning tillgängliga beloppet understiger 30 kr., är det bättre för borgenären att utmätning underlåts. Utmätning av exempelvis 25 kr. skulle nämligen medföra, att borgenären måste erlägga 35 (60 — 25) kr. i stället för 30 kr. om utmätning ej hade ägt rum. Om det tillgängliga beloppet är större än 30 kr. men ej överstiger 60 kr., är utmätning till viss fördel för borgenären men medför likväl inte att han får någon betalning. Tas 45 kr. i mät, skall borgenären sålunda betala 15 (60 — 45) kr. i stället för 30 kr., om utmätning underlåts. För gäldenären medför utmätningen i de angivna fallen, att han går miste om skatteåterbäringen utan att hans skuld fördenskull nedbringas.

Beredningen anser att vad som nu återgetts talar för att man såsom beredningen förordat undviker att verkställa utmätning när skatteåterbäring-

en är ringa om ej ändrade regler meddelas om exekutionsavgifter när fråga är om utmätning av fordran på överskjutande skatt. Beredningen framhåller, att de påvisade egendomligheterna skulle undvikas om avgift utgår endast när utmätning sker. En sådan reglering skulle medföra, att borgenären ej behöver betala avgift om intet finns att mäta eller om det tillgängliga beloppet ej är större än att det lämpligen kan lämnas därhän.

Övriga frågor

Restitution av skatt förekommer även i andra fall än som berörts i promemorian, t. ex. när taxering nedsätts (se 68 § 2 mom. UF). Beredningen uttalar att överlåtelse och utmätning av sådan restitutionsfordran i princip torde vara möjlig men inte har förekommit i någon större utsträckning, såvitt är känt. I varje fall har det inte yppats några svårigheter liknande dem som förekommer med avseende på överskjutande preliminär skatt. Beredningen har därför inte funnit anledning att låta förslaget omfatta andra restitutionsfall och påpekar, att det förordade systemet f. ö. inte utan vidare torde lämpa sig för dem.

Det förbud mot överlåtelse av fordran på överskjutande preliminär skatt som lagberedningen föreslagit skall gälla endast så länge beloppet ej är tillgängligt för lyftning. När återbetalningskortet expedierats, bör enligt beredningen även utmätning av tillgodohavandet kunna ske enligt vanliga regler, dvs. genom att utmätningsmannen omhändertar återbetalningskortet. Beredningen upplyser emellertid, att utmätningsmannen i praktiken inte har så stora möjligheter att komma åt kortet på posten eller eljest, men att det dock förekommer att utmätning genomförs på detta sätt. Beredningen anser att man uppenbarligen inte kan begära, att utmätningsman skall stå till reds att passa posten för att söka åtkomma återbetalningskort (jfr Utsökningsrätt III s. 280). Han måste här förfara efter vad som arbetsförhållandena medger och kan anses påkallat av omständigheterna.

Beredningen berör frågan om de föreslagna bestämmelserna kräver civillags form. Härom anförs.

Det kan diskuteras, huruvida bestämmelserna kräver civillags form. Möjligt kan man dock se överlåtelseförbudet och därtill anknytande bestämmelser såsom ett led i den reglering av uppbördsförordningen som i övrigt har sin plats i uppbördsförordningen. I realiteten är frågan allenast den, om lagrådet skall medverka eller icke. Därest det skulle anses att ämnets beskaffenhet kräver att civillags form används, behöver icke detta medföra någon ändring av bestämmelsernas placering. Lagrådet kan f. ö. höras över förslaget, vare sig man anser att bestämmelserna är av civillags natur eller ej.

Förslaget påkallar en följdändring i 45 § 1 mom. UK, varjämte 34 § kungörelsen med vissa bestämmelser om handläggning hos utmätningsman bör upphävas (se bilaga).

Enligt beredningen bör förslaget om möjligt träda i kraft i god tid innan det blir aktuellt att utmäta de skatteåterbäringar som väntas i slutet av år 1965. Den 1 juli 1965 synes beredningen vara en lämplig tidpunkt. Några särskilda övergångsbestämmelser erfordras inte enligt beredningens mening, enär det anses följa av sakens natur att förslaget inte får någon inverkan på överlåtelse eller utmätning som till äventyrs ägt rum före ikraftträdandet.

Remissyttrandena

Allmänna synpunkter

Lagberedningens synpunkter och förslag har i princip godtagits av de flesta remissinstanserna.

Förslaget lämnas helt utan erinran av bl. a. *kammarrätten, SACO, TCO, Föreningen Sveriges rättshjälpsjurister* och *Sveriges häradskrivareförening*. *Exekutionsväsendets organisationsnämnd* hälsar förslaget med största tillfredsställelse och uttalar, att den ständiga ökningen av mål om utmätning av överskjutande skatt skapar allt större svårigheter, i synnerhet som ansökningarna i stor utsträckning kommer in sedan kreditkorten återställts till den lokala skattemyndigheten. *Kronofogden i Karlskrona* anser att förslagets genomförande skulle i avsevärd omfattning minska kronofogdemyndigheternas arbetsbörda under den tid när kreditkorten är tillgängliga för myndigheterna. Flera kronofogdar framför liknande synpunkter. En uttalar, att genom den mycket kraftiga ökningen under senare år av mål, som rör endast utmätning av överskjutande skatt, andra viktiga arbetsuppgifter eftersätts med resultat att fataliteter inte kan hållas och hela utmätningsorganisationen brister i effektivitet. Denne kronofogde anser att vissa borgenärer, särskilt större inkassobyråer och liknande, numera utverkar betalningsförelägganden även på småfordringar jämte sina kostnader i förvissning om att gäldenärerna, som ju mestadels är fallet, förr eller senare har överskjutande preliminär skatt att återfå.

En kronofogde hävdar att anledningen till att överlåtelser av förevarande skattefordringar är så sällsynta med säkerhet torde vara okunnighet hos borgenärerna om möjligheten att den vägen vinna försteg framför statsverket och andra utmätnings sökande. Om överlåtelseformen blir känd torde den komma att anlitas i större utsträckning än f. n. *Överståthållarämbetet* uttalar att överlåtelser med därav betingade avvikelser från gällande arbetsrutin får anses utgöra ett främmande moment i uppbördssystemet samtidigt som borgenärsintresset synes kräva att skatt som återbärs inte av rent administrativa skäl, utom i strängt begränsad omfattning, görs oåtkomliga för utmätning. Ämbetet, som tillstyrker förslaget, uttalar vidare, att den fr. o. m. år 1965 införda avgiften om 60 kr. vid verkställd utmätning kan

antas få till följd att borgenärer, åtminstone såvitt avser mindre fordringsbelopp, i allt större utsträckning utverkar överlåtelse av gäldenärens fordran på överskjutande skatt. Även *Föreningen Sveriges kronokamrerare* anser att överlåtelser kommer att öka i antal sedan möjligheten härtill blir mera känd bland allmänheten. Föreningen betvivlar att överlåtelse av överskjutande skatt fyller någon verklig funktion. Det är enligt föreningen av största vikt att arbetsrutinen bryts i så ringa grad som möjligt, enär de ärenden som måste behandlas vid sidan av den utbildade rutinen tar alltför mycket tid och arbetskraft i anspråk i förhållande till övriga ärenden. Härtill kommer att felkällorna också blir flera än vid rutinbehandlade ärenden. *Uppbördsdirektören i Stockholm* anser att minskningen av antalet överlåtelser i Stockholm från ca 300 år 1963 till 14 år 1964 uppenbarligen sammanhänger med att uppbördsverket börjat tillämpa samma praxis som landet i övrigt beträffande utlämnande av uppgifter rörande överskjutande skatt, vilket innebär att uppgifter häröfver tillhandahålls först sedan debiteringslängden färdigställts. Detta medförde att endast ett fåtal besked expedierades år 1964 medan antalet förhandsbesked år 1963 uppgick till över 6 000.

Några remissinstanser ställer sig emellertid kritiska mot det allmänna betraktelsesätt som framförs i promemorian. Till dessa hör *Svea hovrätt*. Som bakgrund till rättsläget vid överlåtelse och utmätning av överskjutande skatt anger hovrätten följande.

Skattskyldig, för vilken under beskattningsåret preliminär skatt har inbetalats till skattemyndighet, anses enligt rådande uppfattning erhålla en fordran mot det allmänna. Denna fordran är dock såväl till existens som till omfattning oviss och blir — i den ordning uppbördsförordningen anger — först så småningom bestämd. Innan så skett, kan den inte utkrävas hos det allmänna. Redan dessförinnan har fordringen dock både ekonomisk och rättslig betydelse. Sålunda anses överlåtelse och utmätning kunna ske av dylika fordringar, innan de genom skatteärendenas behandling fastställts.

Hovrätten erinrar om att beredningen till stöd för det föreslagna överlåtelseförbudet anfört att överlåtelserna knappast haft någon beaktansvärd funktion för omsättningen. De har enligt beredningen utgjort ett slags pantsättning till förmån för viss borgenär, varjämte skentransaktioner har förekommit i någon utsträckning. Hovrätten hävdar, att även om pantsättningar inte anses ha betydelse för »omsättningen», detta förhållande inte innebär att pantsättningar saknar betydelse för det ekonomiska livet. Någon särskild anledning att på detta område reagera mot pantsättningar i överlåtelser form torde ej föreligga. Ej heller anser hovrätten anledning förekomma att på detta speciella område ingripa mot skentransaktioner utöver vad som nu sker genom denuntiationsregelns upprätthållande. Vidare bemöter hovrätten lagberedningen i vad den som skäl för överlåtelse-

förbudet åberopat karaktären av ifrågavarande fordringar. Hovrätten erinrar om, att gällande rätt principiellt tillåter överlåtelse av fordringar. De undantag härifrån som nu föreligger — om vilka hovrätten hänvisar till Utsökningsrätt III (SOU 1964:57) s. 243 och till Rodhe, Obligationsrätt, s. 134 ff — kan inte åberopas till stöd för det föreslagna överlåtelseförbudet. Hovrätten framhåller, att de skäl som uppbär det gällande förbudet mot överlåtelse av icke-förfallna lönefordringar inte har betydelse för fordringar på skatteåterbäring.

Lagberedningens uttalande att förekommande överlåtelser har medfört olägenheter för de lokala skattemyndigheterna, vilket för hovrätten framstår som huvudskälet för förslaget, föranleder hovrätten att erinra om vissa bestämmelser i lagen den 27 mars 1936 (nr 81) om skuldebrev, varefter hovrätten sammanfattar sina synpunkter.

Hovrätten vill inte förneka, att en gäldenär kan åsamkas svårigheter genom att borgenären överlåter sin fordran. Dessa svårigheter har vid tillkomsten av skuldebrevslagen övervägts av lagstiftaren. I det sammanhanget har denne ansett sig kunna ålägga gäldenären att respektera inte blott överlåtelser, varom han fått kännedom, utan även överlåtelser, vilka han allenast haft skäligen anledning att misstänka, 29 § nämnda lag. Det skulle enligt hovrättens åsikt innebära ett betydande avsteg från detta system, om en gäldenär skulle befrias från nämnda åliggande därför att skyldigheten att respektera överlåtelser inte passar in i hans organisation för betalande av skulder.

Enligt hovrättens mening gör sig således starka principiella invändningar gällande mot det föreslagna överlåtelseförbudet. De praktiska skäl, som beredningen anfört och som nyss berörts, kan inte anses ha sådan styrka, att de principiella betänkligheterna viker. I detta hänseende anmärker hovrätten, att det arbete som genom förslaget skulle komma att besparas de lokala skattemyndigheterna synes bestå allenast i notering av gjorda överlåtelser samt i utskrivande av en särskild betalningsanvisning till förvärvaren.

Hovrätten avstyrker att förbud mot överlåtelse av fordran på överskjutande skatt införs. Gentemot förslaget att rätten till utmätning av sådan fordran skall begränsas framför hovrätten inga principiella invändningar.

Kommerskollegium anser att beredningen inte anfört tillräckliga skäl för överlåtelseförbud, och med hänsyn till att överlåtelser ej varit särskilt vanliga ter det sig enligt kollegii åsikt ej särskilt angeläget från det allmännas synpunkt att införa ett dylikt. Kollegium anser önskvärt att reglerna om överlåtelse inte utformas restriktivare än bestämmelserna om utmätning, enär resultatet av ett överlåtelseförbud eljest kan bli att utmätningförfarande tillgrips i stället för överlåtelse. För den skattskyldige som, exempelvis i samband med att han upprättar sin självdeklaration, finner att alltför stora inbetalningar av preliminärskatt skett för hans del, kan det te sig orättmätigt att inte kunna återfå överskjutande skattebelopp förrän vid årets slut. Även om han med hänsyn till konstruktionen av

skattesystemet måste finna sig i detta, är det enligt kollegii mening att gå för långt i hänsynstagandet till det allmännas intresse att därjämte genom förbud mot överlåtelse hindra honom från att på privat väg utnyttja överskjutande skattemedel. Den omständigheten att den skattskyldige i allmänhet först när återbetalningskort kommer honom till handa vet, om han har skatteåterbäring att fordra eller till vilket belopp den uppgår, bör enligt kollegii mening inte hindra den som vill påta sig besväret att själv undersöka detta att utnyttja ifrågavarande medel. Kollegium har dock inte något att erinra mot att möjligheten till överlåtelse begränsas så att fordringar under 100 kr. ej skall kunna överlåtas, vilket föreslagits av *handelskammaren i Gävle*.

Inte heller *Sveriges advokatsamfund* anser tillräckliga skäl föreligga för införande av överlåtelseförbud. Samfundet anför, att beredningens skäl för detta förslag är i huvudsak samma praktiska olägenheter, som är förenade med utmätning under senare skedet av den lokala skattemyndighetens handläggning av återbetalningsärendena. Problemet bör då, uttalar samfundet, också kunna lösas på ett liknande sätt eller genom ett stadgande av innehåll att underrättelse om överlåtelse, vid äventyr att underrättelsen ej kommer att beaktas, skall ske senast viss dag, som bör vara densamma som den, då ansökan om utmätning senast skall ske. Det förutsätts härvid att underrättelser, som inkommer till länsstyrelse eller lokal skattemyndighet, omedelbart skall översändas till utmätningsmannen och att denne skall åläggas att göra en anteckning om överlåtelsen på vederbörande kreditkort. Om så sker blir den fortsatta handläggningen av återbetalningsärendet enligt samfundets mening ej mer komplicerad än om utmätning skett.

Även *SAF* avstyrker införande av överlåtelseförbud. Enligt dess uppfattning bör den enskildes rätt och möjlighet att förfoga över honom tillhörig egendom i princip gälla utan inskränkning, där ej andra och för samhället högre intressen talar i motsatt riktning. Att det i föreliggande fall kan röra sig om fordringar som tillkommit på grund av att staten, utan den enskildes förskyllan, uttagit för stor preliminär skatt, gör det enligt föreningens mening mer än tveklaktigt att enbart av administrativa skäl införa överlåtelseförbud. En tidsfrist, liknande den som föreslås vid utmätning av dessa fordringar, anser föreningen däremot kunna införas för meddelanden om överlåtelse.

Skånes handelskammare uttalar, att frågan i vad mån förslaget kan komma att medföra rättsförluster för enskilda, främst borgenärer, inte närmare utretts i promemorian och förordar en allsidig utredning av frågan hur de i promemorian berörda svårigheterna skall kunna övervinnas, varvid i första hand arbetstekniska och organisatoriska åtgärder bör övervägas.

Remissinstanserna har i stort sett tillstyrkt någon form av begränsning i rätten att få utmätning i överskjutande preliminär skatt. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* anser emellertid att denna fråga bör ytterligare utredas under påpekande, att den administrativa metoden för en spärlista på ifrågasvarande område i och för sig inte behöver vara omöjligare att genomföra än ett motsvarande förfarande vid spärrandet av bankböcker eller annan legitimationskontroll, samt att beredningen synes ha ägnat ringa uppmärksamhet åt möjligheten att mot spärlista avstämna redan färdigställda utbetalningskort och makulera spärrfallen.

Frågan om förbud borde införas även mot utmätning av överskjutande skatt har berörts av några remissinstanser. *Uppbördsdirektören i Stockholm* finner i likhet med lagberedningen inte anledning att skatteåterbäringen principiellt undantas från utmätning, enär utmätning av överskjutande skatt i och för sig är en rationell och enkel form för exekution. Sådan utmätning verkställdes år 1964 i Stockholm till ett belopp av ca 1 300 000 kr.

Andra remissinstanser, nämligen *hovrätten över Skåne och Blekinge, riksrevisionsverket, kronokamreraren i Göteborg, Föreningen Sveriges häradshövdingar* och *Föreningen Sveriges stadsdomare* ifrågasätter däremot, om inte fordran på överskjutande preliminär skatt borde helt undantas från utmätning. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* anser att den naturliga åtgärden för att undanröja de påtalade olägenheterna vid överlåtelse och utmätning av skatteåterbäring är att helt förbjuda även utmätning av fordran på sådan återbäring. Hovrätten gör gällande, att även hänsyn till den skattskyldige stundom kan tala för en sådan lagändring, enär det från dennes synpunkt måste te sig ganska verklighetsfrämmande att den ännu ej slutligt bestämda skatteåterbäringen exekutivt behandlas som en »fordran». Det är blott i formell mening som hans anspråk på skatteåterbäring har denna karaktär. Detta har inte uppkommit genom något avtal eller någon åtgärd som han kunnat disponera över. Återbäringen beror i de flesta fall på att ett tvångsmässigt löneavdrag har visat sig vara för stort. Det synes då hovrätten rimligt att exekutiva åtgärder inte bör få förekomma beträffande återbäringen i vidare mån än vad som är möjligt i fråga om lön.

Att lagberedningen inte föreslår att både utmätning och överlåtelse av ifrågasvarande fordringar skall helt förbjudas synes hovrätten bero på att beredningen betraktar utmätning av sådan fordran som en rationell och enkel form för exekution, som kan vara att föredra även från gäldenärens synpunkt. Hovrätten anför härom.

Med hänsyn till den sålunda angivna motiveringen för lagberedningens förslag är det olämpligt att behandla detta såsom en isolerad fråga av skatterättslig natur. Om de bärande skälen mot att helt avskaffa utmätning av fordran på överskjutande preliminär skatt är att utmätningför-

sök vid en tidpunkt, då beloppet redan har kommit i den skattskyldiges hand, oftast visar sig vara resultatlöst, medan utmätning dessförinnan i många fall är effektiv och därför måste bibehållas, särskilt då det gäller människor som saknar utmätningsbara tillgångar, bör behovet av denna utmätningsform behandlas i samband med en mera allmän översyn av utsökningsrätten, framför allt frågan om exekution i lön. Lagberedningen har i november 1964 avgivit ett betänkande vilket behandlar sistnämnda fråga (Utsökningsrätt III, SOU 1964: 57). Hovrätten, som inte haft att ta ställning till betänkandet, anser sig sakna förutsättningar att enbart på grundval av promemorian bedöma behovet av exekution i fordran på överskjutande preliminär skatt. Vad som anförs i promemorian utgör dock knappast tillräckliga skäl att bibehålla en möjlighet till utmätning av sådan fordran.

Att utmätning av skatteåterbäring i princip föreslås bibehållen men överlåtelse förbjuds, uttalar hovrätten, beror inte på att det skulle vara någon skillnad i fråga om de olägenheter som dessa båda åtgärder orsakar, utan skälet är att beredningen värderar behovet därav olika. Överlåtelse sägs inte ha någon beaktansvärd funktion för omsättningen, vilket hovrätten antar att utmätning har enligt beredningens uppfattning. Hovrätten anser emellertid att lika möjlighet bör finnas att överlåta och utmäta skatteåterbäring. Enligt hovrättens mening kan man väl välja att utesluta eller att medge överlåtelse och utmätning av fordran på överskjutande preliminär skatt men man kan inte, såsom lagberedningen föreslår, göra skillnad på dessa typer av åtgärder. Förslaget skulle innebära att den skattskyldige vore förhindrad att disponera över skatteåterbäringen genom frivillig överlåtelse, medan en borgenär likväl skulle kunna, med eller utan hans goda minne, få denna utmätt. Härav kan följa ett otillbörligt gynnande av borgenär som har varit förtänksam nog att begära utmätning i tid och ett missgynnande av andra borgenärer. Den skattskyldige skulle, även om han helt lojalt önskade rätta till ett dylikt förhållande, vara förhindrad att så göra med andra medel än att begära sig själv i konkurs. Det är, uttalar hovrätten, uppenbarligen på goda grunder som den principen upprätthålls i exekutionsrätten att det skall råda överensstämmelse mellan rätten att överlåta och möjligheten att utmäta egendom. Vad som ej kan överlåtas får inte utmätas. Lagberedningen påstår visserligen att detta inte skulle gälla undantagslöst och att det därför inte skulle finnas något principiellt hinder att i förevarande fall göra avsteg från regeln. Enligt hovrättens mening stöder emellertid inte den hänvisning som lagberedningen gör till sitt eget betänkande »Utsökningsrätt III» riktigheten av detta påstående. Där angivna exempel är av så speciell art att de snarare bekräftar regeln. Hovrättens åsikt är att de i promemorian angivna olägenheterna med nuvarande ordning talar för att såväl överlåtelse som utmätning av fordran på överskjutande preliminär skatt bör vara uteslutna innan återbetalningskort utfärdats. Vad beredningen anför om att utmät-

ning av skatteåterbäring är en rationell och enkel exekutionsform är enligt hovrättens mening inte ett tillräckligt skäl för bibehållande av möjligheten till sådan utmätning.

Hovrätten avstyrker lagberedningens förslag i vad det rör utmätning och förordar en utredning av frågan, huruvida införselinstitutet kan kompletteras med en möjlighet att vinna betalning ur överskjutande preliminär skatt.

Riksrevisionsverket, som tillstyrker förslaget om överlåtelseförbud, vill för sin del närmast ansluta sig till den uppfattningen att utmätning av överskjutande preliminär skatt överhuvud inte bör få ske. Om så skulle bli fallet talar emellertid enligt verkets mening vissa skäl för en utvidgning av området för den i UF reglerade kvittningen av förfallen skatt mot fordran på skatterestitution. Verket erinrar om att den vidsträcktare kvittningsrätten enligt civilrättsliga regler inte har ansetts föreligga i detta fall och anför vidare.

För den skattskyldige är oftast skillnaden mellan kvittning och utmätning av överskjutande skatt i allmänt mål inte uppenbar. Vid inskränkning av möjligheterna till utmätning i fordran på överskjutande preliminär skatt bör enligt riksrevisionsverkets mening övervägas om inte det i uppborðsförordningen reglerade kvittningsförfarandet bör utsträckas till i varje fall alla skatter och allmänna avgifter som indrivs enligt föreskrifterna i uppborðsförordningen. I fråga om böter kan mot en tillämpning av kvittning gentemot fordran på skatterestitution anföras att det här är fråga om utslag av statens rättsvårdande verksamhet som inte äger något samband med skatteuppborð. Å andra sidan ligger det i såväl det allmännas som den enskildes intresse att bötesstraff inte på grund av bristande betalning förvandlas till fängelse. Exekution i fordran på överskjutande preliminär skatt har härvidlag visat sig vara ett verksamt indrivningsmedel.

Kronokamreraren i Göteborg anser det beklagligt att lagberedningen inte förordat förbud mot utmätning av fordran på överskjutande skatt till den dag då beloppet kan lyftas. Han anför, att även om vissa fördelar — och inte oväsentliga sådana — skulle uppnås genom de föreslagna stadgandena för det framtida utmätningförfarandet i fråga om överskjutande preliminär skatt, kvarstår kravet lika starkt som tidigare på att skatteåterbäringen i princip aldrig skall kunna utmätas före nyssnämnda tidpunkt. Att i detta sammanhang tillskapa större utrymme för utmätning än för överlåtelse innebär ett onödigt avsteg från nu gällande regler och är enligt hans åsikt inte motiverat. Kronokamreraren uttalar som sin mening att mer motiverat än att göra skillnad mellan överlåtelse och utmätning av skatteåterbäring torde vara att utvidga nuvarande kvittningsförfarande till att omfatta alla på indrivning beroende medel.

Sammanfattningsvis uttalar kronokamreraren i Göteborg, att om överskjutande skatt undantas från såväl utmätning som överlåtelse bortfaller en ansevärd mängd arbete som många gånger inte är till gagn för någon part.

Föreningen Sveriges häradsbödingar och Föreningen Sveriges stadsdomare har avgett ett gemensamt yttrande. De kritiserar förslaget från den synpunkten, att detta främst syftar till att underlätta skattemyndigheternas arbete medan lagberedningen i allt väsentligt synes ha bortsett från att den som nödgats inbetala för hög skatt har ett berättigat intresse att få rätten till det överskjutande beloppet kringgärdad med rimliga rättssäkerhetsregler. Denna aspekt är enligt föreningarna den centrala. Arbetsreglerna för skattemyndigheterna synes böra komma i andra hand. Föreningarna tillstyrker förslaget om överlåtelseförbud beträffande fordran på överskjutande skatt men anser att inte heller utmätning av sådan fordran bör få ske. Till grund härför åberopas bl. a., att fordran på skatteåterbäring i realiteten uppfattas som lönefordran. Föreningarna anför härom.

När beredningen ej vill gå med på förbud mot utmätning av ej förfallen fordran på överskjutande skatt, åberopas främst att de inbetalda lönebeloppen rättsligt sett inte längre utgör lönefordringar och att de realiter knappast heller uppfattas som sådana. Om det första skälet till nöds kan godtas, strider det senare klart mot den erfarenhet som många stadsdomare vunnit under tjänstgöring som överexekutor. Överklaganden av utmätning i överskjutande skatt har inte varit sällsynta. Som grund har därvid vanligen åberopats, att det utmätta beloppet behövts för gäldenärens och hans familjs nödtorftiga uppehälle. De fall då den som tjänstgjort som överexekutor fått besök av personer, som framfört sitt djupa missnöje över skedd utmätning i överskjutande skatt, har varit talrika. Det har sannoligen inte varit lätt att för dessa förklara, att en lönefordran är skyddad för utmätning, intill dess den är förfallen till betalning, men inte en fordran som uppkommit genom att skatteavdragen på lönen varit för höga. Mot bakgrunden av det anförda torde det inte saknas fog för att gentemot lagberedningens ovan återgivna uttalande påstå, att en fordran på överskjutande skatt, även om den rättsligt sett inte är att anse som en lönefordran, dock realiter uppfattas som en sådan. Föreningarna vill tillägga att ifrågavarande problem, även om det som lagstiftningsfråga kan synas ganska ringa, dock är av mycket stor praktisk betydelse. Det torde räcka med att erinra om att mer än hälften av landets skattebetalare varje år har fordran på staten på grund av för mycket inbetald preliminär skatt.

Föreningarna påpekar att de av dem förordade bestämmelserna innebär att även de i promemorian berörda svårigheterna för skattemyndigheterna torde försvinna.

Speciella frågor

Överlåtelse

Uppbördsdirektören i Stockholm är tveksam om, huruvida ett förbud mot överlåtelse är den rätta lagtekniska formen, enär fråga inte är om förbud i den meningen att någon påföljd inträder för den som trots förbudet överlåter fordran på överskjutande skatt innan beloppet kan lyftas. Det ter sig

riktigare enligt uppbördsdirektörens mening att, därest en sådan lösning är lagtekniskt möjlig, endast låta överlåtelsen bli utan verkan eller, såsom lagberedningen formulerat det, föreskriva att meddelande om skedd överlåtelse inte påverkar återbetalningsärendets gång.

Detta problem berör även *Svea hovrätt* som emellertid tillstyrker att bestämmelsen får det innehåll som lagberedningen föreslagit, därest föreskrift mot överlåtelse anses böra införas. En bestämmelse, som skulle berättiga skattemyndigheten att utbetala den överskjutande skatten till den skattskyldige utan hinder av att fordringen överlåts, skulle nämligen få till följd att överlåtelse i strid mot förbudet inte kunde få verkan mot den skattskyldiges borgenärer. Det inbördes företrädet mellan flera, sinsemellan oförenliga överlåtelser skulle inte heller kunna avgöras med ledning av skuldebrevslagens regler för dubbelöverlåtelse. Hovrätten finner det erforderligt, att det föreslagna förbudet, om det genomförs, uttryckligen anges avse även pantsättning och hänvisar härvidlag till 10 § skuldebrevslagen, som föreskriver att vad i skuldebrevslagen sägs om överlåtelse av skuldebrev också gäller i fråga om pantsättning av dylik handling.

Enligt *länsstyrelsen i Gävleborgs län* bör det framgå av återbetalningskort som avser överskjutande preliminär skatt att överlåtelse av skatteåterbäringen är utan verkan innan debetsedeln utsänts.

Utmätning

Att utmätning av överskjutande skatt skall få ske endast när kreditkort på slutlig skatt är tillgängligt för utmätningsmannen har inte mött erinran från annat håll än *Svea hovrätt*. Hovrätten erinrar om att denna bestämmelse i förhållande till gällande rätt innebär att utmätning inte kan ske innan kreditkorten anlänt till utmätningsmannen och ej heller sedan korten återställts till skattemyndigheten. Särskilt med hänsyn till utmätnings betydelse för det inbördes förhållandet mellan borgenärer till samme gäldenär kritiserar hovrätten förslaget i denna del.

Enligt 17 kap. 8 § handelsbalken medför verkställd utmätning förmånsrätt i gäldenärs konkurs, som inträffat på grund av ansökan senare än en månad efter utmätningen. Förhållandet mellan flera borgenärer, som alla erhållit utmätning, avgörs på motsvarande sätt. Bl. a. till följd av utmätnings betydelse i dessa hänseenden är det viktigt, att utmätning sker snabbt efter det att begäran därom inkommit till utmätningsmannen (Olivecrona Utsökning, 1955, s. 143). Lagberedningens standpunkt att utmätning jämlikt 75 § 2 mom. utsökningslagen inte längre skall få äga rum innebär — åtminstone för de fall då utmätning ej lämpligen kan göras i annan gäldenärens tillgång än fordran på återgående skatt — att de angivna principerna sätts åsido. I den mån fråga är om utmätning sedan kreditkorten återställts till skattemyndigheten, medför förslaget att borgenär kan skydda sig — såväl mot tidigare utmätning i fordringen som mot att beloppet betalas till gäldenären — endast genom att begära gäldenären i konkurs. Spörsmålen belyses inte av beredningen.

Hovrätten ifrågasätter huruvida gällande principer lämpligen bör genombrytas på det begränsade område som nu är i fråga, innan principernas fortsatta giltighet prövats i samband med det pågående reformarbetet på utsöknings- och konkursrättens områden. Hovrätten säger sig inte i och för sig ha någon erinran mot vad lagberedningen anfört om möjligheten och lämpligheten av att utmätning får ske trots att överlåtelse inte längre skall kunna göras. För utmätningens del torde den omständigheten att utmätning genom anteckning på kreditkort till äventyrs vållar mindre expeditionellt besvär än utmätning enligt 75 § 2 mom. UL inte kunna tillmätas någon nämnvärd betydelse, uttalar hovrätten.

Vad gäller utmätning innan kreditkorten anlänt till utmätningens erinrar hovrätten om uttalandet i promemorian att sådan knappast förekommer i praktiken. Detta förhållande förklaras enligt hovrättens mening i viss utsträckning av att överlåtelser i stället sker. Förhållandet kan därför enligt hovrätten inte åberopas till stöd för ett påstående att — även om överlåtelser inte längre tillåts — något praktiskt behov av utmätning på detta tidiga stadium inte föreligger.

CFU anser att det skulle orsaka störningar i arbetet hos de lokala skattemyndigheterna om kreditkort efter att ha återställts dit skulle översändas till utmätningens man på nytt. Beträffande arbetsrutinen efter införande av automatisk databehandling inom skattedebiteringen uttalar nämnden, att kreditkort inte avses komma att uppläggas i ett datasystem. För kvittning m. m. kommer i stället att framställas förteckning upptagande de skattskyldiga, som erhåller överskjutande preliminär skatt, och beloppets storlek. Förteckningen tillställs utmätningens man, som efter viss tid återställer den till länsstyrelsen. Utmätning torde kunna antecknas i förteckningen liksom det nu föreslås att utmätning skall antecknas på kreditkort. Det får dock anses uteslutet, att förteckningen återställs till utmätningens man sedan han en gång lämnat den ifrån sig. Nämnden finner att det av lagberedningen föreslagna förfaringsättet — efter smärre ändringar i författningstexten — kan tillämpas i ett datasystem.

Även *kronofogden i Västerås* anser att utmätning bör få ske endast när kreditkorten föreligger för granskning hos utmätningens man. *Kronofogden* uttalar, att en utmätning rimligtvis inte bör vara beroende av om en framställning hos lokal skattemyndighet att få disponera ett kreditkort kan medges av arbetstekniska skäl och att det i så fall blir skattemyndigheten som avgör utmätningens myndighets handlande. Inte heller *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* anser det lämpligt att utmätningens man skall återfå kreditkorten sedan han översänt dem till lokal skattemyndighet.

Allmänt förordar remissinstanserna att ansökan om utmätning bör inges före viss dag, vid äventyr att ansöknings lämnas utan åtgärd. CFU anser detta förslag böra tolkas så, att den föreslagna tidpunkten för ansökan inte

skall behöva beaktas i allmänna mål. Dessa mål är redan anhängiggjorda hos utmätningssmannen och det vore enligt nämnden ett onödigt arbete om han skulle ansöka hos sig själv om utmätning.

Bl. a. *kronokamreraren i Göteborg* tillstyrker livligt förslaget att ansökan om utmätning skall ha inkommit före viss dag och upplyser, att uppbördsverket i Malmö, som till följd av att vederbörande utmätningssman rekommenderat borgenärerna att senast den 20 september 1964 inkomma med ansökan om utmätning av fordran på överskjutande preliminär skatt, i praktiken inte behövde motta utmätningar eller utbetalningsförbud annat än i undantagsfall efter nyssnämnda dag. Detta visar att en lagstiftning om att ansökan om utmätning bör göras senast den 1 september skulle komma att innebära en avsevärd arbetsminskning för uppbördsverket i Göteborg. År 1964 skedde ca 1 800 fall av utmätning i Göteborg genom förbudsdelgivning. Dessa fall utgjordes till huvudsaklig del av sådana ansökningar om utmätning, som kommit utmätningssmannen så sent till handa, att denne inte kunde hinna med att göra utmätning i november månad, utan nödgades meddela uppbördsverket förbud mot utbetalning. Iakttagandet av dessa förbud med ty åtföljande ändringar av återbetalningskort, förteckningar och kreditkort förorsakade verket ett stort och tidsödande arbete.

Kronodirektören i Stockholm anser att ansökningar som inkommer efter en viss dag obligatoriskt bör lämnas utan åtgärd, då det eljest med hänsyn till arbetsbelastning m. m. kan bli så att ansökningar efter den 1 september beaktas hos vissa myndigheter men inte hos andra. Ansökningstiden föreslås framflyttad till den 15 september bl. a. med hänsyn till att sommarssemestrarna då i regel är avslutade. Samma förslag framförs av *kronofogdarna i Karlskrona* och *i Västerås*. Den sistnämnde anser det direkt olämpligt att överlåta åt utmätningssmännen att avgöra om utmätning skall ske efter föreskrivet datum för ansökan, i synnerhet som det stora flertalet utmätningssmän av praktiska skäl ändå torde vara nödsakade att avvisa ansökningar efter stadgad slutdag. Även *hovrätten över Skåne och Blekinge* anser att förevarande bestämmelse bör ha ett bestämt innehåll. En så obestämd avfattning som den föreslagna leder enligt hovrättens mening till att olika utmätningssmän kommer att ha olika praxis, något som lätt kan uppfattas som godtycke.

Länsstyrelsen i Malmöhus län föreslår att den föreslagna tiden för ingivande av ansökan om utmätning bör utsträckas till den 15 september, medan *SAF* i nämnda hänseende föreslår den 1 november under taxeringsåret.

SAF har som enda remissinstans funnit det tveksamt att införa en speciell beloppsgräns om 200 kr. Föreningen anför, att enligt UL torde utmätningssmännen f. n. vara skyldiga att utmäta även smärre belopp. En beloppsgräns jämte därmed sammanhängande rätt för utmätningssmännen att i vissa fall underlåta utmätning bör enligt föreningens mening övervägas först i samband med den pågående översynen av UL. Någon särskild

anledning att föreskriva en beloppsgräns just beträffande fordringar på överskjutande preliminär skatt synes nämligen ej föreligga.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län anser förslaget om beloppsgräns i princip vara välgrundat men ifrågasätter om beloppsgränsen också bör gälla i allmänna mål. Länsstyrelsen anför, att såvitt kan utläsas av promemorian skulle 200-kronorsgränsen gälla även i allmänna mål. Detta skulle medföra att ett stort antal poster inte blev utmätta för t. ex. restförda bilskatter, varuskatter, böter, domstolskostnader m. m. Dessa poster torde ej heller i många fall kunna uttas på annat sätt. Vid förfrågan hos kronofogdemyndigheten i Gävle meddelades för år 1964 att 419 utmätta poster av 697 gällde belopp under 200 kr. Det utmätta beloppet uppgick till 17 903 kr. Kronofogdemyndigheterna torde inte få personella resurser att kunna indriva dessa belopp genom krav eller annan exekutiv åtgärd.

LO framför ett liknande förslag i det organisationen ifrågasätter, om inte utmätning bör få ske i överskjutande skatt för betalning av skatter och böter även om det belopp som kan utmätas understiger 200 kr., enär de praktiska skälen för beloppsgränsen inte har relevans om utmätning begärs för skatter och böter.

Några remissinstanser anser att beloppsgränsen bör höjas. *Kronodirektören i Stockholm* påpekar att det med hänsyn till exekutionsavgiften kan uppkomma ej önskvärda konsekvenser vid utmätning av mindre belopp, om det finns flera enskilda borgenärer. Kronodirektören ifrågasätter därför höjning av minimibeloppet eller särskilda bestämmelser om exekutionsavgift i sådant fall. Av bl. a. liknande skäl anser *kronofogden i Borås* att ett minimibelopp om 200 kr. är för lågt. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* och *Tjänstemannaföreningen vid Kronofogdemyndigheten* föreslår en beloppsgräns om 500 kr. Andra remissinstanser förordar att beloppsgränsen sätts till 300 kr.

Några remissinstanser anser att en ovillkorlig lägsta beloppsgräns bör införas för utmätning av överskjutande skatt. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* anser att möjligheten för utmätningssman att utmäta belopp under 200 kr. är olämplig av samma skäl, som hovrätten framfört mot förslaget att ansökan som inkommit efter viss tidpunkt kan föranleda verkställighet, om utmätningssmannen finner det lämpligt. *En ledamot av CFU* anser i en reservation till nämndens remissyttrande, att den föreslagna diskretionära prövningen kan leda till olikformig praxis och te sig godtycklig. I reservationen framställs ett annat förslag.

Praxis kan bli sådan att utmätning verkställs för viss eller vissa typer av fordringar men ej för andra, att bedömning sker från fall till fall av hur angeläget fordringsanspråkets tillgodoseende är, att utmätning vägras i samtliga fall då överskjutande skatt understiger 200 kr. eller att utmätning verkställs i alla dessa fall. För uppnående av syftet med bestämmelsen vore ett direkt förbud mot utmätning av överskjutande skatt understigande 200 kr. att föredra. Gentemot en så strikt föreskrift kan möjligen invändas att

den i vissa fall kan tänkas leda till rättsförlust för en fordringsägare. För att undvika en dylik konsekvens kan gränsen för förbudet mot utmätning sänkas till 100 kr. men med bibehållande av den diskretionära prövningen i fråga om belopp mellan 100 och 200 kr.

Kronofogden i Västerås invänder mot att belopp under 200 kr. skall kunna utmätas, att man därigenom skulle skapa möjligheter för olika bedömning hos olika utmätningsmän och i onödan bereda besvärsmöjligheter för gäldenären.

Förslaget i vad det avser möjlighet för den skattskyldige att påkalla undantag från utmätning — beneficium — tillstyrks av bl. a. *Svea hovrätt, kronofogdarna i Borås och i Piteå distrikt, LO samt Föreningen Sveriges kronokamrerare. Hovrätten över Skåne och Blekinge* biträder förslaget och upplyser, att hovrätten haft att handlägga mål, vari det gjorts gällande att skattskyldig på grund av sjukdom varit i stort behov av skatteåterbäring för sitt uppehälle, men därvid funnit sig inte kunna pröva fråga om tillämpning av reglerna om beneficium, detta i enlighet med ett avgörande i högsta instans. Om än detta avgörande är formellt oantastligt, är det dock enligt hovrättens mening från sakliga synpunkter svagt grundat. Det föreligger här en situation då mycket starka skäl talar för tillämpning av beneficium enligt vanliga regler därom.

Flertalet remissinstanser som särskilt uttalat sig om förslaget att införa beneficium har emellertid avstyrkt förslaget i denna del. *CFU* avstyrker förslaget och anför som skäl för sitt ställningstagande.

Begäran om undantagande torde i regel inte kunna inkomma förrän gäldenären erhållit underrättelse om utmätningen, och innan han inkommer med sin begäran om undantagande torde kreditkorten ha återsänts till lokala skattemyndigheten. Det kan inte vara rimligt att utmätningsmannen i sådant fall skall begära att återfå kreditkortet från lokala skattemyndigheten utan dessa fall får behandlas på annat sätt. Antalet fall, i vilka undantagande skall göras, torde bli ringa. Som lagberedningen framhåller är det gäldenärens behov vid den tidpunkt då beloppet är tillgängligt för lyftning som skall beaktas. Då debetsedel å slutlig skatt skall utsändas senast den 15 december under taxeringsåret, kan beloppet inte anses vara tillgängligt för lyftning förrän vid denna tidpunkt, och det är således omständigheterna vid denna tidpunkt som skall bedömas. Enligt 45 § 3 mom. UK skall lokal skattemyndighet senast den 20 december till länsstyrelsen översända förteckning över belopp, som skall återbetalas av länsstyrelsen, som därefter översänder utmäta belopp till utmätningsmannen. Då den i 77 § 2 mom. utsökningslagen stadgade tiden i regel kan antas ha gått till ända, kan utmätningsmannen inte vidtaga självrättelse av utmätningen, utan ändring får ske genom besvär till överexekutor. Ett sådant förfaringsätt blir besvärligt och opraktiskt.

Kronodirektören i Stockholm framhåller, att det sällan torde vara påkallat med ett sådant undantagande som det föreslagna och att det kan vara tveksamt om skatteåterbäringen har en sådan försörjningskaraktär att be-

beneficium bör åtnjutas samt att det praktiska tillämpningsarbetet under den hårt belastade kvittningsperioden otvivelaktigt skulle öka om förslaget i denna del genomfördes. *Kronofogden i Karlskrona* avstyrker under påpekande, att iakttagande av beneficium regelmässigt förutsätter att förrättning görs hos gäldenären, varigenom man får kännedom om dennes förhållanden.

Även *kronofogden i Västerås* avstyrker förslaget om beneficium och uttalar, att de skattskyldiga i regel inte känner till att de skall erhålla skatteåterbäring och därför inte är beroende därav på samma sätt som av kontant likvid vilken uppbärs vid fixerat datum. Vidare påpekas att minst en till två månader förflyter från det utmätning av skatteåterbäring ägt rum och tills utbetalningen sker, varför utmätningens mannen ofta saknar möjlighet att vid utmätningstillfället pröva behovet av undanskiftande. *Kronofogden* — som föreslagit att skatteåterbäring under 200 kr. inte bör få utmätas — anser att 200 kr. av återbäringen skall förbehållas den skattskyldige och ges formen av ett nytt slags beneficium utan behovsprövning. Som skäl härför anförs.

Anledningen till att överskjutande skatt uppstår beror i regel, som utredningsmännen också framhåller, på en viss ofullkomlighet i uppbördsregleringen. Då skattetabellernas uppbyggnad medför ett visst meruttag av källskatt är det tilltalande från rättvisesynpunkt att dämpa den effekt härav som de snabbt accelererande utmätningarna utgör, oberoende av en behovsprövning hos gäldenären. Det bör erinras om att möjligheten att i mera kvalificerade fall få återbetalning av för mycket erlagd källskatt, före avräkningsförfarandet hos uppbördsmyndigheten, står öppen för alla skattskyldiga, nämligen möjligheterna till jämkning enligt 45 § uppbördsförordningen. Ett förbehåll bör förekomma, därför talar klara praktiska skäl och det förhållandet att vid smärre överskjutande skattebelopp detta helt eller till stor del tas i anspråk för utsökningsavgiften.

Förslaget om beneficium avstyrks även av *uppbördsdirektören i Stockholm*, med hänsyn till den knappa tid som står till buds för utmätning av överskjutande skatt, samt av *Tjänstemannaföreningen vid Kronofogdemyndigheten*, som bl. a. upplyser att enligt vad erfarenheten visat påyrkar flertalet gäldenärer undantagande av medel från utmätning.

Lagberedningen har i sin promemoria redogjort för vissa egendomliga resultat av gällande bestämmelser om utsökningsavgifter och framhållit, att dessa egendomligheter skulle bortfalla om avgifter utgick endast när utmätning kom till stånd. *Exekutionsväsendets organisationsnämnd* avråder bestämt från en sådan ändring av bestämmelserna om avgifterna. Nämnden anför, att om utsökningsavgift utgår blott när utmätning kunnat göras, kan man förutse en avsevärd ökning av antalet ansökningar och ett ökat personalbehov hos kronofogdemyndigheterna. Diarieföring, granskning av handlingarna, utskrivning och expediering av underrättelse medför ett avsevärt arbete. I många fall är underrättandet av gäldenären förenat med tids-

ödande eftersökning och resor. Allt detta medför kostnader för statsverket. Utsökningsavgiften bör därför enligt nämndens mening vara lika stor i dessa som i övriga utsökningsmål, i synnerhet som de påtalade egendomligheterna i praktiken inte behöver förekomma om man inför den föreslagna bestämmelsen att utmätning må underlåtas, när det belopp som kan tagas i måt understiger 200 kr.

Samtliga av nämnden hörda kronofogdar ställer sig avvisande till en sådan reducering av exekutionsavgifterna som beredningen skisserat. Några framhåller att en sådan reduktionsregel skulle motverka syftet med lagberedningens författningsförslag. Även *Tjästemannaföreningen vid Kronofogdemyndigheten* anser att avgifterna bör utgå med oförändrat belopp vid utmätning av överskjutande preliminär skatt.

Övriga frågor

Kammarrätten antar att de föreslagna reglerna inte avses skola gälla för preliminär allmän varuskatt, eftersom någon ändring av den i 60 § förordningen den 1 december 1959 (nr 507) om allmän varuskatt intagna hänvisningen till vederbörande bestämmelser i UF inte föreslagits. *Kammarrätten* ifrågasätter emellertid för sin del, om inte i varuskatteförordningen bör införas en hänvisning till 69 a § UF och åberopar härför, att varuskatt återbetalas vid samma tider och under liknande förhållanden som inkomstskatten och att utmätning av överskjutande preliminär skatt f. n. torde förorsaka myndigheterna samma slags olägenheter som de som påtalas i lagberedningens promemoria. *Riksrevisionsverket* framför samma förslag som *kammarrätten*.

De remissinstanser som uttalat sig i frågan huruvida de nya bestämmelserna kräver civillags form, däribland *SAF*, *Föreningen Sveriges häradsövdingar*, *Föreningen Sveriges stadsdomare* och *Skånes handelskammare*, har samtliga ansett att så bör vara fallet. *Svea hovrätt* finner att de av hovrätten framförda principiella invändningarna mot förslaget utvisar att det har karaktär av allmän civillag. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* anser att om lagberedningens förslag enligt betänkandet »Utsökningsrätt III» genomförs synes det vara naturligare att inarbeta de föreslagna bestämmelserna i UL än att uppta dem i UF. I varje fall borde bestämmelsen om beneficium överflyttas till UL.

Departementschefen

Allmän motivering

Det nuvarande källskattsystemet innebär bl. a. att preliminär A-skatt uttas i samband med löneutbetalningarna. Det uttagna beloppet tillgodoräknas den skattskyldige vid debiteringen året efter inkomståret. Om den slutliga skatten understiger den preliminärt erlagda med mer än fem kr., skall överskjutande preliminär skatt återbetalas till den skattskyldige. Dessförinnan fråndras dock i vissa fall den skattskyldiges skatteskulder som omfattas av UF:s bestämmelser eller som utgör sjömansskatt. I detta förfarande medverkar utmätningmännen. De kontrollerar därvid om skattskyldig, vars kreditkort utvisar överskjutande preliminär skatt, har att betala sådan skatt som kan kvittas mot den överskjutande skatten. För detta ändamål får utmätningmännen i varje distrikt disponera kreditkortet viss tid under oktober—november taxeringsåret.

För att så långt möjligt undvika att den preliminära skatten kommer att vara mindre än den slutliga har källskatttabellerna konstruerats så, att skatteuttagen enligt tabellerna blir något högre än vad som direkt betingas av lönens storlek. Ca hälften av alla löntagare har därför överskjutande preliminär skatt. Återbäringen tillställs dem i regel i december med återbetalningskort, som ingår i debetsedeln på slutlig skatt, och kan avhämtas på postanstalt. Emellertid störs denna rutin i hög grad av ansökningar om utmätning av den överskjutande skatten. Sådana ansökningar sker i stort antal. I Stockholm var antalet ansökningar år 1964 ca 6 000. Endast 2 000 ansökningar föranledde dock utmätning. Denna differens sammanhänger med att borgenär som ansöker om utmätning i skatteåterbäring inte kan få upplysning av lokal skattemyndighet huruvida gäldenären har att vänta skatteåterbäring; ansökan görs alltså »på vinst och förlust». Handläggningen av dessa ansökningar är mycket betungande för kronofogdarna. Detta beror på ansökningarnas stora antal och vidare på att under samma tid mängder av kreditkort skall gås genom för anteckning av restförd skatt. Kronofogdarna eftersträvar att handlägga ansökningarna under de dagar på hösten då kreditkortet är tillgängliga för dem, därför att anteckning om utmätningen då kan göras på kreditkortet för beaktande av den lokala skattemyndigheten. Om ansökan om utmätning inkommer till kronofogden sedan han återsänt kreditkortet till den lokala skattemyndigheten, måste han däremot särskilt meddela statsverket förbud att utge eventuell skatteåterbäring, om han inte kan återfå kreditkortet (s. k. förbudsdelgivning). Det säger sig självt att sådana utmätningar av skatteåterbäring är i hög grad störande även på arbetet hos de lokala skattemyndigheterna. Rutinen i arbetet bryts genom att kreditkort och färdigställda debetsedlar måste plockas fram och justeras.

I någon utsträckning förekommer även överlåtelse av skatteåterbäring. Sådan överlåtelse måste för att kunna beaktas vid utbetalning av återbäringen anmälas till den lokala skattemyndigheten och iakttas av denna myndighet, vilket tynger arbetet. Överlåtelse utgör hinder för utmätning för den skattskyldiges skuld sedan anmälan om överlåtelsen inkommit.

Lagberedningen har föreslagit vissa bestämmelser som syftar till att råda bot på de olägenheter som uppkommer till följd av överlåtelse och utmätning av fordran på överskjutande preliminär skatt. De föreslagna bestämmelserna innebär bl. a. att fordran på överskjutande preliminär skatt jämte ränta inte får överlätas innan beloppet kan lyftas. Beredningen uttalar att överlåtelse av sådan fordran inte har någon beaktansvärd funktion att fylla. De överlåtelser som förekommit har nämligen oftast utgjort ett slags pantsättning till förmån för viss borgenär och vidare har skentransaktioner förekommit i en del fall.

I fråga om rätten att erhålla utmätning i fordran på skatteåterbäring föreslår lagberedningen följande. Utmätningens rätten bör i princip bibehållas men begränsas. Utmätning av fordran på överskjutande skatt bör sålunda få äga rum bara när kreditkort på slutlig skatt är tillgängligt för utmätningsmannen. Detta innebär att utmätning inte kan företas om kreditkortet inte kan tillhandahållas utmätningsmannen. Den som vill erhålla utmätning bör enligt förslaget ansöka därom senast den 1 september eller annan dag under taxeringsåret som Kungl. Maj:t bestämmer. Ansökan som inkommer senare skall kunna lämnas utan åtgärd. Vidare får utmätningsmannen enligt förslaget underlåta utmätning när det belopp som kan tagas i mät understiger 200 kr. Om gäldenären enligt UL:s bestämmelser påkallar undantag från utmätning skall fordringen behandlas som tillgodohavande hos bank. Detta innebär, att man även vid utmätning av fordran på överskjutande skatt skall tillämpa en bestämmelse i 65 § UL om undantagande i visst fall av bankfordran från utmätning till så stort belopp som fordras för underhåll av gäldenären och hans familj under en månad. F. n. har gäldenär inte denna förmån (s. k. beneficium) vid utmätning av överskjutande preliminär skatt.

De flesta remissinstanser har ställt sig positiva till lagberedningens förslag. Det uttalas bl. a. att vissa borgenärer numera utverkar betalningsförelägganden även på småfordringar jämte sina kostnader i förvisning om att gäldenärerna, som ju mestadels är fallet, förr eller senare har överskjutande preliminär skatt att återfå. Det uppges vidare att genom den mycket kraftiga ökningen under senare år av mål om utmätning av fordringar på överskjutande skatt utmätningsmännen måste eftersätta andra arbetsuppgifter med resultat att fatalitetider inte kan hållas och hela utmätningsorganisationen brister i effektivitet. Beträffande överlåtelser av fordran på skatteåterbäring uttalas bl. a., att deras sällsynthet torde bero på okunnighet hos borgenärerna om möjligheten att den vägen vinna försteg framför

statsverket och andra utmätningssökande. Denna överlåtelseform torde komma att anlitas i större utsträckning än f. n. om den blir allmänt känd.

Några remissinstanser, bland dem Svea hovrätt, har ställt sig kritiska mot förslaget om överlåtelseförbud. Hovrätten utgår därvid från att enligt rådande uppfattning skattskyldig för vilken preliminär skatt har inbetalts anses erhålla en fordran mot det allmänna. Hovrätten erinrar om att gällande rätt principiellt tillåter överlåtelse av fordringar och anser att det inte finns särskild anledning att reagera mot pantsättning i överlåtelsesform och mot skentransaktioner just beträffande fordringar på skatteåterbäring. Lagberedningens uttalande att överlåtelse av nämnda slag orsakar olägenheter för de lokala skattemyndigheterna bemöter hovrätten med att de besvär som överlåtelse kan medföra för gäldenär inte hindrat att möjlighet att överlåta fordran införts i skuldebrevslagen. Kommerskollegium anser att den skattskyldige bör få förfoga över fordran på skatteåterbäring genom överlåtelse liksom över annan fordran, och Sveriges advokatsamfund har uttalat att problemet med överlåtelser bör kunna lösas genom att överlåtelse skall meddelas skattemyndigheten före viss dag för att den skall beaktas. En remissinstans påpekar att frågan om de enskilda kan förorsakas rättsförluster genom förslaget inte har utretts.

De av lagberedningen och vid remissbehandlingen redovisade förhållandena gör det enligt min mening angeläget att de nuvarande olägenheterna vid överlåtelse och utmätning av skatteåterbäring så långt möjligt undanröjs. Lagberedningens förslag till regler på detta område synes därvid i princip godtagbara. De problem som förslaget berör och mina synpunkter i det följande avser egentligen preliminär A-skatt, dvs. preliminär skatt som erläggs som källskatt. Det torde dock inte vara påkallat att vid bestämmelsernas utformning göra skillnad på preliminär A-skatt och B-skatt. Lagberedningen har inte heller ansett detta nödvändigt.

Det är uppenbart att kronofogdemyndigheterna och de lokala skattemyndigheterna inte kan dimensioneras så att de jämsides med övriga löpande ärenden utan stora olägenheter kan hinna med ens det nuvarande antalet ärenden om överlåtelse och utmätning av fordringar på skatteåterbäring, än mindre det ökade antal sådana ärenden som kan väntas om inte hinder läggs härför. Det gäller därför att söka begränsa tillströmningen av sådana ärenden och man har då att väga de enskildas intressen mot det allmännas. Jag kan i detta avseende ansluta mig till vad som uttalats i SAF:s remissyttrande, nämligen att den enskildes rätt att förfoga över sin egendom bör gälla utan inskränkning där ej andra och för samhället högre intressen talar i motsatt riktning. De överlåtelser av fordran på överskjutande skatt som det nu är fråga om spelar utan tvivel liten roll i det ekonomiska livet eftersom skatteåterbäringar vanligtvis uppgår till endast obetydliga belopp och det kvittningsförfarande som tillämpas — och i viss mån även risken för utmätning — gör det i princip ovisst vilket belopp som till slut kommer att

utbetalas. Detta torde vara anledningen till att, såsom lagberedningen konstaterat, de överlåtelse som förekommer i huvudsak är ett slags pantsättning till borgenär som vill skaffa sig en förmån framför andra borgenärer eller skentransaktioner på initiativ av den skattskyldige. Han kan nämligen genom överlåtelsen undgå att fordringen utmäts för t. ex. skatt som inte kan kvittas mot skatteåterbäringen, böter eller underhållsbidrag. Med hänsyn till det anförda anser jag att förbud mot överlåtelse av fordran på skatteåterbäring inte kan anses åsidosätta något enskilt intresse av så stor vikt att det kan väga tyngre än angelägenheten av att underlätta berörda myndigheters arbete.

Bl. a. hovrätten över Skåne och Blekinge har ifrågasatt om inte fordran på skatteåterbäring borde helt undantas från utmätning. Hovrätten erinrar om att återbäringen i de flesta fall beror på att ett tvångsmässigt löneavdrag visat sig vara för stort samt att exekutiva åtgärder inte borde få förekomma gentemot skatteåterbäring i vidare mån än som är möjligt beträffande lön. Hovrätten anser att man kan överväga att medge införsel i överskjutande skatt och uttalar vidare att rätten att överlåta och möjligheten att utmäta skatteåterbäring bör följas åt. Lagberedningens förslag skulle nämligen innebära att den skattskyldige är förhindrad att frivilligt överlåta skatteåterbäringen medan en borgenär likväl skulle med eller utan hans goda minne kunna få återbäringen utmätt.

Ett par remissinstanser uttalar sig för utmätningsförbud främst av det skälet att skatteåterbäring uppfattas som en del av lönen. Även riksrevisionsverket förordar utmätningsförbud och vill samtidigt utvidga möjligheten till kvittning mellan överskjutande skatt och det allmännas fordringar. Kvittningsrätten skulle enligt verket avse skatter och böter.

I detta sammanhang vill jag erinra om att avlöning f. n. inte kan utmätas förrän den är tillgänglig för lyftning. Lagberedningen har emellertid i betänkandet »Utsökningsrätt III» (SOU 1964: 57) föreslagit bl. a. att löneutmätning skall få ske under vissa villkor även medan lönen inestår hos arbetsgivaren. Beredningen uttalar som skäl härför bl. a., att vid utmätning i lön verkställigheten inte är förenad med några realisationskostnader eller med någon realisationsförlust såsom fallet oftast är med utmätning av lösöre, som kan medföra betydande värdeförstöring för gäldenären. Denna principiella fördel med utmätning av fordran på kontanter gäller givetvis även vid utmätning av skatteåterbäring. De synpunkter som hittills varit avgörande för att inestående lön inte kunnat utmätas har dock inte ansetts ha relevans beträffande utmätning av fordran på skatteåterbäring. Anledning till ändrad uppfattning härutinnan torde knappast föreligga. F. ö. uppkommer den överskjutande preliminära skatten ofta genom att den anställda hos arbetsgivaren begär, att skatteavdrag skall ske med större belopp än skattetabellerna anger. Med hänsyn till den tidigare redovisade vanligaste karaktären av överlåtelse av fordran på skatteåterbäring — gynnande av

viss borgenär eller skentransaktion — anser jag det inte principiellt be-
tänkligt att utmätning av sådan fordran får ske även om överlåtelseförbud
införs.

Jag anser alltså att avgörande invändningar inte kan riktas mot lagbered-
ningens mening att fordran på överskjutande preliminär skatt bör kunna
få utmätas även om sådan fordran ej får överlätas. Ej heller anser jag att
utmätningförbud är påkallat eller tillrådligt av andra hänsyn. Jag vill dock
förorda vissa avvikelser från beredningens förslag i detta hänseende. Jag
återkommer till frågan härom i det följande.

Specialmotivering

Överlåtelse

Jag anser liksom lagberedningen och Svea hovrätt, att direkt förbud mot
överlåtelse av fordran på överskjutande skatt är att föredra framför alter-
nativet med en bestämmelse om att sådan överlåtelse inte påverkar åter-
betalningsärendets gång. Jag finner det däremot onödigt att särskilt för-
bjuda pantsättning av skatteåterbäring, vilket hovrätten föreslagit. Man
torde kunna utgå från att egendom som ej kan överlätas ej heller kan pant-
sättas.

Utmätning

Flera remissinstanser har anmärkt på lagberedningens förslag att utmät-
ningsman skall själv få avgöra om ansökan om utmätning skall föranleda
utmätning i fordran på skatteåterbäring eller lämnas utan avseende när den
inkommit efter viss dag. Det påpekas bl. a., att en sådan bestämmelse kan
leda till olika praxis, vilket lätt kunde uppfattas som godtycke. Även enligt
min mening uppnås större klarhet och enkelhet om ansökan som inkom-
mer efter visst datum inte kan föranleda utmätning i fordran på överskju-
tande skatt. Beträffande valet av tidpunkt ansluter jag mig till lagbered-
ningens förslag. Om annan dag än den 1 september skulle vara lämpligare
efter ADB-systemets införande på uppborädsområdet får bestämmelsen änd-
ras i samband med den allmänna översyn av uppborädsförfattningarna som
ADB-systemet kommer att föranleda. Denna sista tidpunkt gäller givetvis ej
för sådana utsökningsmål, som inte anhängiggörs genom ansökan.

Beredningens förslag innebär att utmätning av skatteåterbäring skall få
ske bara när kreditkortet är tillgängligt för utmätningssmannen. Detta inne-
bär att utmätning med s. k. förbudsdelgivning enligt 75 § 2 mom. UL inte
skall tillätas. Med förbudsdelgivning avses i dessa fall att utmätningssman-
nen i stället för att anteckna beslutet om utmätning på kreditkortet under-

rättar statsverket att det utmätta skattebeloppet inte får utbetalas till den skattskyldige. Av beredningens förslag följer att, om utmätning sker sedan utmätningssmannen redan återställt kreditkorten till den lokala skattemyndigheten, kreditkorten måste begäras tillbaka.

Förslaget har i denna del kritiserats. Det har framförts att utmätning genom förbudsdelgivning bör få ske även framdeles. Andra remissinstanser har ansett att utmätning inte bör vara beroende av en sådan omständighet som svårigheter för lokal skattemyndighet att avvara kreditkorten.

Om såsom jag förordat ansökan om utmätning alltid skall komma in senast den 1 september, kommer i regel utmätning att ske medan kreditkorten är tillgängliga för utmätningssmannen. Såsom tidigare nämnts översänder nämligen den lokala skattemyndigheten till utmätningssmannen kreditkorten för alla sådana skattskyldiga, vilka har överskjutande preliminär skatt. Detta översändande sker när debetsedlar och kreditkort för uppördsdistriktet utskrivits, dvs. i regel någon gång under oktober. Det naturliga är att utmätningssmannen, när han på detta sätt har tillgång till kreditkorten, behandlar alla de ärenden om utmätning i överskjutande skatt som han då har liggande. Fråga om utmätning i skatt vid senare tidpunkt kan uppkomma blott i allmänna mål, t. ex. för böter, som aktualiseras utan ansökan, sedan kreditkorten återställts, och därför är oberoende av den föreslagna sista dagen för ansökans ingivande. Det torde här inte röra sig om något större antal fall och anledning synes inte föreligga att för dessa vidhålla den av lagberedningen förordade ordningen att förbudsdelgivning inte skall få ske. Vad som däremot synes nödvändigt för att den eftersträvade rationaliseringen skall uppnås är en bestämmelse att utmätning i överskjutande preliminär skatt ej får vidtas förrän kronofogden undersöker om gäldenären har att erlægga restförd skatt, dvs. inte förrän i samband med att kronofogden granskar kreditkorten.

Även frågan, om utmätning av överskjutande skatt bör kunna ske genom förbudsdelgivning, kan komma i annat läge sedan ADB-systemet införts inom uppördsväsendet.

I fråga om lagberedningens förslag att utmätningssman skall få underlåta utmätning om det belopp som kan utmätas understiger 200 kr. har olika meningar framförts. En remissinstans avstyrker införandet av en sådan beloppsgräns. Andra föreslår att gränsen höjs och ett par instanser anser att den bör göras ovillkorlig. För sistnämnda förslag har åberopats att en beloppsgräns efter diskretionär prövning kan leda till olikformig praxis och tillämpningen kan komma att te sig godtycklig.

För egen del föreslår jag att beloppsgränsen görs ovillkorlig och bestäms till 300 kr. Detta förslag betingas av praktiska hänsyn men har även visst samband med frågan om s. k. beneficium samt till den påtalade omständigheten, att överskjutande skatt oftast uppkommer genom att källskatteuttaget är för högt. Jag har avvisat förslaget att fordran på skatteåter-

bäring görs utmätningsfri bl. a. av det skälet, att gäldenärer i så fall skulle genom att inbetala preliminär skatt till för högt belopp kunna undandra tillgångar från utmätning. Emellertid finns det skäl för att den utmätningsmöjlighet som skapats genom källskatteuppbörden begränsas till fall där den överskjutande skatten är av någon betydelse.

Den föreslagna beloppsgränsen bör, såsom två remissinstanser särskilt betonat, inte gälla vid utmätning av skatter, böter och andra på indrivning beroende medel utan endast i enskilda mål. Från dessa fall bör dock även utmätningsmål rörande underhållsbidrag undantas. De undantagna typerna av mål är i stort sett sådana, i vilka införsel i gäldenärs avlöning f. n. kan begäras. För mitt förslag i denna del talar samma skäl som ligger till grund för införselinstitutet. Jag vill erinra om att utsökningsavgift normalt inte utgår i mål om utmätning för fordringar som sist berörts (se 3 § kungörelsen den 4 december 1964, nr 861, om vissa avgifter i utsökningsmål m. m.). Ett par remissinstanser har förordat en utvidgning av nuvarande kvittningsförfarande så att det skulle omfatta alla skatter och även böter. Förfarandet skulle därigenom närma sig vad som civilrättsligt gäller om kvittning. Med det förslag jag nu framlagt är emellertid en utvidgning av kvittningsförfarandet inte påkallat.

Även beredningens förslag att skattskyldig vid utmätning av skatteåterbäring skall få åtnjuta visst beneficium kommer i annat läge om vad jag här förordat genomförs. Som flera remissinstanser uttalat är det inte lämpligt att föreskriva beneficium vid sådan utmätning. Om ett belopp av 300 kr. undantas från utmätning i de flesta enskilda mål, torde emellertid de intressen lagberedningen velat tillgodose med ett beneficium i tillräcklig grad bli beaktade.

I de flesta enskilda utsökningsmål utgår särskild exekutionsavgift. Denna är 30 kr. om utmätning inte kommer till stånd och eljest 60 kr. Såväl från det allmännas som parternas synpunkt ter sig en utmätning meningslös, om det utmäta beloppet helt åtgår för att täcka avgiften och inte reducerar gäldenärens skuld. Detta förhållande bör föranleda en bestämmelse om att utmätning av överskjutande skatt inte får ske om det utmäta beloppet inte täcker kostnaderna i målet.

Övriga frågor

De förordade reglerna om överlåtelse och utmätning bör gälla även överskjutande preliminär varuskatt. Om samme skattskyldig har såväl överskjutande skatt enligt UF som överskjutande allmän varuskatt kommer åtgärder för utmätning av skatteåterbäringarna i regel att ske vid olika tidpunkter. Av praktiska skäl måste i dessa fall utmätningsfritt belopp avräknas

från båda skattebeloppen. Vid den senare utmätningen kan alltså hänsyn inte tas till att utmätningsfritt belopp avräknats vid den tidigare verkställda utmätningen.

I fråga om den författningsmässiga utformningen av de förordade reglerna vill jag framhålla följande.

Lagberedningen har uttalat att man kan se bestämmelserna som ett led i regleringen av uppbördsförfarandet. De bör då ha sin plats i UF. Beredningen anser dock att det kan diskuteras, om bestämmelserna inte kräver civillags form, dvs. om lagrådet skall höras över förslaget eller ej. De remissinstanser som uttalat sig i frågan har närmast ansett att bestämmelserna bör ha karaktären av allmän civillag. I ett yttrande förordas att bestämmelserna får sin plats i UL.

Jag vill i denna fråga till att börja med erinra om bestämmelsen i 67 § 3 mom. UL, att om eljest — dvs. för andra fall än dem som berörs i paragrafen — i lag eller författning är stadgat att viss egendom ej må utmätas detta skall lända till efterrättelse. UL synes alltså förutsätta att särbestämmelser rörande utmätning kan meddelas i annan form än civillag. Många gällande utmätningsförbud har tillkommit i annan ordning än den som gäller för allmän civillag. Motsvarande bör uppenbarligen gälla i nu förevarande sammanhang, särskilt som fråga är om en i huvudsak av uppbördstekniska hänsyn betingad reglering av förfarandet vid utmätning av skattefordran. Även förbud mot överlåtelse finns i några författningar, som inte är allmän civillag.

De av mig föreslagna bestämmelserna beträffande överskjutande preliminär skatt betingas av uppbördsförfarandet. Bestämmelserna bör därför ha sin plats i UF.

I UF bör de nya bestämmelserna placeras i 68 §, lämpligen i ett nytt, sjätte moment. I förordningen om allmän varuskatt berörs 60 § 4 mom. Författningsändringarna bör träda i kraft den 1 juli i år och kommer då att gälla i fråga om överskjutande skatt på grund av 1966 års taxering.

Förslag till dessa författningsändringar har utarbetats inom finansdepartementet.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t genom proposition föreslår riksdagen att antaga inom finansdepartementet upprättade förslag till

- 1) *förordning om ändrad lydelse av 68 § uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272) samt*
- 2) *förordning angående ändrad lydelse av 60 § förordningen den 1 december 1959 (nr 507) om allmän varuskatt.*

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Göran Sellvall

Bilaga 1

Lagberedningens förslag

till

**Förordning angående tillägg till uppbördsförordningen
den 5 juni 1953 (nr 272)**

Häri genom förordnas, att i uppbördsförordningen den 5 juni 1953 skall, näst efter 69 §, införas en ny paragraf, betecknad 69 a §, med följande lydelse.

69 a §.

Sådan fordran på överskjutande preliminär skatt, som avses i 68 § 1 mom. första stycket, jämte ränta må ej särskilt överlåtas innan beloppet kan lyftas.

Utan hinder av vad i första stycket sägs må utmätning äga rum, när kreditkort på slutlig skatt är tillgängligt för utmätningensmannen. Den som vill erhålla utmätning bör göra ansökan därom senast den 1 september eller annan dag under taxeringsåret som Kungl. Maj:t bestämmer, vid äventyr att ansökan må lämnas utan åtgärd.

Utmätningensmannen äger underlåta utmätning, när det belopp som kan tagas i mät understiger tvåhundra kronor. I övrigt skall fordringen, om gäldenären påkallar undantag från utmätning enligt vad i utsökningslagen sägs, behandlas som tillgodohavande hos bank.

Utmätning antecknas på kreditkortet. Anteckningen gäller som delgivning enligt 75 § 2 mom. utsökningslagen.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1965.

Lagberedningens förslag

till

**Kungörelse om ändrad lydelse av 45 § 1 mom. uppbördskungörelsen
den 16 oktober 1953 (nr 628)**

Härigenom förordnas, att 45 § 1 mom. uppbördskungörelsen den 16 oktober 1953¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

45 §.

1 mom. Sedan debetsedlar — — — — — böra undersökas.

Kronofogdemyndighet skall skyndsamt undersöka om skattskyldig som anges på inkommet kreditkort häftar för obetald skatt eller är försatt i konkurs. Om så är fallet, skall anteckning om förhållandet göras på kreditkortet. Om så är fallet, skall anteckning om förhållandet göras på kreditkortet. Över kreditkort på vilka *antecknats* obetald skatt skall upprättas förteckning i tre exemplar. Kreditkortet återställas därefter till den lokala skattemyndigheten. Därvid bifogas två exemplar av nyssnämnda förteckning och särskild uppgift på skattskyldiga som äro försatta i konkurs.

Kronofogdemyndighet skall skyndsamt undersöka om skattskyldig som anges på inkommet kreditkort häftar för obetald skatt eller är försatt i konkurs. Om så är fallet, skall anteckning om förhållandet göras på kreditkortet. *Om anteckning angående utmätning stadgas i uppbördsförordningen.* Över kreditkort, på vilka *anteckning gjorts om obetald skatt eller om verkställd utmätning*, skall upprättas förteckning i tre exemplar. Kreditkortet återställas därefter till den lokala skattemyndigheten. Därvid bifogas två exemplar av nyssnämnda förteckning och särskild uppgift på skattskyldiga som äro försatta i konkurs.

Länsstyrelsen skall — — — — — 20 november.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1965.

Lagberedningens förslag

till

**Kungörelse angående upphävande av 34 § kungörelsen den 27 november
1964 (nr 846) med vissa bestämmelser om handläggning
hos utmättningsman**

Härigenom förordnas, att 34 § kungörelsen den 27 november 1964 med vissa bestämmelser om handläggning hos utmättningsman skall upphöra att gälla med utgången av juni månad 1965.

¹ Ang. kungörelsens rubrik och senaste lydelse av 45 § 1 mom. se SFS 1964: 887.